

RiR 2025:33

Att rädda liv och lindra nöd

– Sidas arbete med det humanitära biståndet

Riksrevisionen är en myndighet under riksdagen med uppgift att granska statliga myndigheter och verksamheter. Vi bedriver både årlig revision och effektivitetsrevision. Genom ett grundlagsskyddat oberoende har Riksrevisionen ett starkt mandat och är en viktig del av riksdagens kontrollmakt som bidrar till förbättringar och demokratisk insyn.

Denna rapport har tagits fram inom effektivitetsrevisionen, vars uppgift är att granska hur effektiv den statliga verksamheten är. Vi lämnar även rekommendationer för att förbättra den granskade verksamheten. Effektivitetsgranskningar lämnas direkt till riksdagen som bereder dem tillsammans med en svarsskrivelse från regeringen.

Riksrevisionen

RiR 2025:33

ISBN 978-91-7086-736-1

ISSN 1652-6597

Tryck: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2025

Beslutad: 2025-11-17
Diarienummer: 2024/0595
RiR 2025:33

Till: Riksdagen

Härmed överlämnas enligt 9 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. följande granskningsrapport:

Att rädda liv och lindra nöd

– Sidas arbete med det humanitära biståndet

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i Sidas arbete med det humanitära biståndet. Även regeringen har varit granskningsobjekt. Resultatet av granskningen redovisas i denna granskningsrapport. Den innehåller slutsatser och rekommendationer som avser Sida.

Riksrevisorn Christina Gellerbrant Hagberg har beslutat i detta ärende. Revisorn Hanna Mellergård har varit föredragande. Enhetschefen Magdalena Brasch och revisionsledaren Anna Petersson Backteg har medverkat i den slutliga handläggningen.

Christina Gellerbrant Hagberg

Hanna Mellergård

För kännedom

Regeringskansliet; Utrikesdepartementet

Sida

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning	7
1.1 Motiv till granskning	7
1.2 Övergripande revisionsfråga och avgränsningar	8
1.3 Bedömningsgrunder	9
1.4 Metod och genomförande	12
1.5 Ord, begrepp och definitioner	13
2 Styrningen och organiseringen av Sidas humanitära bistånd	15
2.1 Styrningen av Sidas humanitära bistånd	15
2.2 Organiseringen av Sidas humanitära bistånd	19
2.3 Styrning och organisering skiljer sig åt mellan olika länder	21
3 Sidas val av samarbetspartner inom det humanitära biståndet	23
3.1 Processen inför 2021–2025 var ambitiös, men inte helt tydlig och transparent för ansökande organisationer	23
3.2 Sidas val av samarbetspartner var underbyggda, men bedömningarna blev tydliga först efter beslut	26
3.3 Den nya processen är tydligare och mer transparent	28
4 Sidas arbete med fördelning av det humanitära biståndet	30
4.1 Processen för fördelning av det humanitära biståndet är delvis tydlig och transparent	30
4.2 Det går inte att utläsa hur tidigare resultat, lärdomar eller bedömda kostnader och risker påverkar Sidas fördelning	36
4.3 Sida strävar efter att följa Grand Bargain i sin fördelning, men det är svårt att tillämpa åtagandena fullt ut	37
4.4 Fördelningen tar mycket tid och resurser – samtidigt som många stöd går till samma kriser och partner år efter år	40
5 Sidas uppföljning av det humanitära biståndet	44
5.1 Uppföljningen utgår ifrån organisationsspecifika risker och uppföljningsplaner	44
5.2 Sida följer upp biståndet på flera olika sätt, men vissa resurser bör kunna användas mer effektivt	46
5.3 Uppföljningen är inte systematisk	50
5.4 Sida utvecklar uppföljningsarbetet	52
6 Slutsatser och rekommendationer	53
6.1 Sida kan förenkla sina processer för val av strategiska samarbetspartner och fördelning av humanitärt bistånd	53
6.2 Sidas beslutsfattande är inte alltid tillräckligt tydligt och transparent	55
6.3 Sida fokuserar på de största behoven, men svårt att se hur Sidas uppföljning och bedömning påverkar fördelningen	56
6.4 Sidas uppföljning är inte tillräckligt systematisk, men under utveckling	56
6.5 Sida kan dra större nytta av interna resurser	57
6.6 Riksrevisionens rekommendationer	58
Referenslista	60
Bilaga 1. Metod, material och urval	67

Sammanfattning

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i Sidas arbete med det humanitära biståndet, som är den del av biståndet som går till akuta kriser och katastrofer. Sverige är en av världens största humanitära givare och det svenska humanitära biståndet uppgick 2024 till totalt 9,6 miljarder kronor, vilket är en betydande del av Sveriges totala internationella bistånd. Sida hanterar den största delen av det humanitära biståndet, och förmedlar det till utvalda samarbetspartner som genomför humanitära insatser i kriser runt om i världen.

Granskningen visar att Sida kan förenkla sina processer för val av samarbetspartner och fördelning av det humanitära biståndet. Den visar även att Sidas beslutsfattande inte är tillräckligt tydligt och transparent. Riksrevisionen konstaterar att Sida fokuserar på de största humanitära behoven i sin fördelning av det humanitära biståndet. Samtidigt är det oklart i vilken utsträckning Sidas uppföljning och bedömning av samarbetspartner och insatser påverkar fördelningen. Riksrevisionen konstaterar även att Sidas uppföljning av det humanitära biståndet inte är tillräckligt systematisk och att Sida kan dra större nytta av de resurser som finns.

Sida kan förenkla sina processer för val av strategiska samarbetspartner och fördelning av humanitärt bistånd

Sidas process för att välja strategiska humanitära samarbetspartner är omfattande och kräver mycket tid och resurser för såväl Sida som ansökande organisationer. Processen följs av ytterligare beredningar, ofta flera per år, när Sida ska fördela det humanitära biståndet mellan samarbetspartner. Det är enligt Riksrevisionen möjligt att förenkla processerna och ändå kunna fatta välgrundade beslut.

Sidas beslutsfattande är inte alltid tillräckligt tydligt och transparent

Riksrevisionen konstaterar att Sidas beslutsfattande vid val av strategiska humanitära samarbetspartner och fördelning av det humanitära biståndet inte alltid är tillräckligt tydligt och transparent. Flera av besluten har inneburit att organisationer gynnats eller missgynnats. Därför bedömer Riksrevisionen att Sida borde ha följt förvaltningsrättsliga principer om tydlighet och transparens i myndigheters beslut, vilket Sida inte alltid har gjort.

Sida fokuserar på de största behoven, men svårt att se hur Sidas uppföljning och bedömning påverkar fördelningen

Sida fokuserar på att välja samarbetspartner och insatser som kan möta de största humanitära behoven i världen, vilket är en central princip inom det humanitära biståndet. Samtidigt är det svårt att utläsa i vilken utsträckning Sidas uppföljning och bedömning av samarbetspartner påverkar fördelningen av det humanitära biståndet.

Det är exempelvis svårt att följa hur tidigare resultat och lärdomar, samt Sidas bedömning av samarbetspartners budget och finansiella utfall, påverkar fördelningen av nya medel till samarbetspartnern.

Sidas uppföljning är inte tillräckligt systematisk

Riksrevisionen konstaterar att Sidas uppföljning av det humanitära biståndet inte är tillräckligt systematisk. Det är ofta svårt att se en röd tråd mellan Sidas riskbedömningar, dialogfrågor och uppföljningsplaner, och den uppföljning som Sida gör. Det försvårar för Sida att dra lärdomar av tidigare insatser och justera verksamheten därefter.

Sida kan dra större nytta av interna resurser

Sida följer upp verksamheten på flera olika sätt. Uppföljningen försvåras av att många insatser sker på platser dit det är svårt och kostsamt att resa, och som ofta präglas av ett utmanande säkerhetsläge. Att ha humanitär personal ute på ambassader underlättar och förbättrar uppföljningen. Riksrevisionen konstaterar att det finns utmaningar i fördelningen av Sidas personalresurser på ambassaderna och att Sida bör kunna samordna sig bättre internt för att effektivisera arbetet.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till Sida:

- Gör processen för val av strategiska samarbetspartner inom det humanitära biståndet mer sammanhållen, för att undvika en alltför utdragen process med överlappande bedömningar.
- Förenkla processerna för fördelning av det humanitära biståndet. Överväg att exempelvis öka andelen fleråriga insatser och att förenkla kraven på samarbetspartners ansökningar.
- Säkerställ att de ställningstaganden som Sida gör i val av samarbetspartner och i fördelningen av det humanitära biståndet är tydliga, och att de beslut som fattas följer förvaltningsrättsliga principer.
- Tydliggör hur information från Sidas uppföljning, liksom Sidas bedömning av samarbetspartner och insatser, vägs in i fördelningen av det humanitära biståndet.
- Systematisera uppföljningen av respektive samarbetspartner, och ta fram underlag som gör det möjligt att prioritera mellan olika uppföljningsbehov i den humanitära verksamheten som helhet, utifrån risk och väsentlighet.
- Dra större nytta av det arbete som andra avdelningar inom Sida gör rörande samma samarbetspartner och länder.
- Se över om fördelningen av Sidas personalresurser på ambassaderna är ändamålsenlig.

1 Inledning

1.1 Motiv till granskning

Utdragna konflikter, klimatkris och ökad fattigdom har lett till att de humanitära behoven i världen har ökat kraftigt. Under 2024 var över 300 miljoner människor i behov av humanitärt bistånd.¹ Samtidigt har de finansiella resurserna för humanitärt bistånd minskat. År 2024 bedömde FN att det saknades nästan 300 miljarder kronor i humanitärt bistånd för att möta de behov som fanns.² Gapet mellan behov och finansiering ställer allt högre krav på att givarna säkerställer att biståndet är effektivt.

Sverige är en av världens största givare av humanitärt bistånd, som är det bistånd som går till akuta kriser och katastrofer.³ Det humanitära biståndet förmedlas av Sida och Utrikesdepartementet (UD) till utvalda samarbetspartner, som genomför humanitära insatser i kriser runt om i världen. Sveriges totala bistånd har under de senaste tre åren haft en årlig budget på 56 miljarder.⁴ Av det gick år 2024 9,6 miljarder kronor till humanitärt bistånd, varav Sida fördelade 4,9 miljarder kronor.⁵ För 2025 tillstyrkte riksdagen regeringens prioritering att öka andelen humanitärt bistånd.⁶ Såväl Riksrevisionen som Sidas internrevision har tidigare noterat att det finns risk för brister i Sidas arbete med det humanitära biståndet.⁷

Vid det globala humanitära toppmötet i Istanbul 2016 kom några av världens största humanitära givare och organisationer överens om 51 åtaganden för att effektivisera det humanitära arbetet. Överenskommelsen kallas för Grand Bargain, och syftar till att nå fler människor i behov, samtidigt som man förbättrar utformningen och genomförandet av humanitära insatser.⁸ Sverige är en av de 67 givare och organisationer som har undertecknat överenskommelsen, och riksdagen har understrukit vikten av att Sverige lever upp till åtagandena.⁹ Expertgruppen för biståndsanalys (EBA)¹⁰ har utvärderat hur väl Sverige uppfyller delar av Grand Bargain. Utvärderingen visade en del brister i Sveriges arbete och konstaterade bland

¹ Internationellt bistånd delas upp i två huvudtyper: långsiktigt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Humanitärt bistånd används i mer akuta kriser, oftast orsakade av katastrofer eller konflikter. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Global Humanitarian Overview 2025*, 2024.

² United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Global Humanitarian Overview 2025*, 2024.

³ Sida, "Mer humanitära stöd till världens svåraste kriser", hämtad 2024-10-29.

⁴ Prop. 2024/25:1, Utgiftsområde 7; prop. 2025/26:1, Utgiftsområde 7. Från och med 2026 har regeringen föreslagit en årlig budget på 53 miljarder kronor.

⁵ Prop. 2025/26:1, Utgiftsområde 7.

⁶ Prop. 2024/25:1, Utgiftsområde 7, bet. 2024/25:UU2, rskr. 2024/25:111.

⁷ Möte med representant för Riksrevisionens avdelning för årlig revision, 2022-04-22; Sida, *Internrevisionsrapport Humanitärt bistånd*, 2023.

⁸ Europeiska kommissionen, "European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations", hämtad 2025-08-18.

⁹ Bet. 2017/18:UU2; rskr. 2017/18:95.

¹⁰ Expertgruppen för biståndsanalys (EBA) är en statlig kommitté som analyserar och utvärderar svenskt internationellt bistånd. Expertgruppen för biståndsanalys, "Om oss", hämtad 2024-06-27.

annat att Sverige inte hade klarat åtagandet om att minst 25 procent av de humanitära medlen ska gå till lokala och nationella aktörer.¹¹

1.2 Övergripande revisionsfråga och avgränsningar

1.2.1 Övergripande revisionsfråga och delfrågor

Den övergripande revisionsfrågan är följande:

- Är Sidas arbete med det humanitära biståndet effektivt?

Den besvaras genom följande delfrågor:

1. Är Sidas val av samarbetspartner inom det humanitära biståndet effektiva?
2. Är Sidas arbete med att fördela det humanitära biståndet effektivt?
3. Är Sidas uppföljning av det humanitära biståndet effektiv?

1.2.2 Avgränsningar

Fokus i granskningen ligger på Sidas arbete för ett effektivt humanitärt bistånd. Vi har inte granskat effekterna av själva biståndet, eftersom de är svåra att mäta och påverkas av många faktorer.

Granskningen rör Sidas val av samarbetspartner inom det humanitära biståndet, Sidas arbete med att fördela det humanitära biståndet mellan kriser och samarbetspartner, och Sidas uppföljning av det humanitära biståndet. Vi har granskat det arbete som Sida gör i relation till så kallade strategiska samarbetspartner. Det är organisationer som Sida skriver fleråriga samarbetsavtal med för genomförande av humanitära insatser, och som under avtalsperioden har möjlighet att årligen ansöka om finansiering från Sida för humanitära insatser. Vi har inte granskat det arbete som Sida gör i relation till samarbetspartner som enbart får finansiering från Sida för arbete med kapacitets- och metodutveckling inom det humanitära biståndet. Vi har inte heller granskat det arbete som Sida gör i relation till mer kortvariga samarbetspartner som Sida tecknar avtal med för arbete i ett enskilt land.

Regeringen och Sida är granskningsobjekt. Regeringen är ansvarig för styrningen av biståndet, och Sida är den statliga myndighet som förmedlar och följer upp den största andelen av det svenska humanitära biståndet, genom att förmedla humanitärt bistånd till samarbetspartner som genomför humanitära insatser.

Arbetet styrs av regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd.¹² I samband med att en ny sådan strategi tas fram väljer Sida ut ett antal organisationer som strategiska humanitära samarbetspartner för den kommande strategiperioden. Granskningen

¹¹ Swithern, Lattimer, Atim, Karume, Kondratenko, Korenkova and Zahau, *Supporting Local Actors: Evaluation of Sweden's Application of the Grand Bargain Localization Agenda*, 2024.

¹² Strategin heter *Strategi för Sveriges humanitära bistånd genom Styrelsen för internationellt utvecklingsamarbete (Sida)* men vi benämner den *strategin för Sidas humanitära bistånd*, för att underlätta läsningen.

omfattar i huvudsak perioden 2021–2024, men inkluderar även Sidas förberedelsearbete inför valet av strategiska humanitära samarbetspartner för den strategi som har gällt under perioden 2021–2025. Det förberedelsearbetet skedde i huvudsak 2019–2020. Hösten 2024 påbörjade Sida en ny process för att välja strategiska humanitära samarbetspartner, inför regeringens beslut om en ny strategi. Granskningen omfattar även denna nya process, så långt den genomförts fram till och med våren 2025.

1.3 Bedömningsgrunder

1.3.1 Utgångspunkter för granskningen

Riksdagen har angett att det övergripande målet för Sveriges humanitära bistånd är att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet, till förmån för nödlidande människor.¹³ Det övergripande målet finns även med i regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd 2021–2025.¹⁴ Budgetlagen (2011:203) anger att statlig verksamhet ska bedrivas så att de mål som riksdagen satt upp uppnås i så hög grad som möjligt inom ramen för tillgängliga resurser.¹⁵ En utgångspunkt i granskningen är därför att Sida ska bedöma och ta hänsyn till i vilken utsträckning samarbetspartner och insatser bidrar till det övergripande målet, vid såväl val av samarbetspartner som fördelning av det humanitära biståndet. Sida ska även bedöma och ta hänsyn till insatsernas budgeterade kostnader vid fördelningen av det humanitära biståndet, för att säkerställa att riksdagens mål uppnås i så hög grad som möjligt inom ramen för tillgängliga resurser.

Riksdagen har även uttalat att det humanitära biståndet ska vara behovsbaserat.¹⁶ Det ska gå till de människor och kriser där behoven är störst och där det kan göra mest nytta. En utgångspunkt i granskningen är därför att Sidas arbete med det humanitära biståndet ska vara behovsbaserat.

Riksdagen har även framhållit vikten av att Sverige lever upp till åtagandena i överenskommelsen Grand Bargain.¹⁷ Genom att leva upp till åtagandena bidrar givarna till att biståndet är effektivt och förmedlas på ett effektivt sätt. En utgångspunkt i granskningen är därför att Sidas arbete med det humanitära biståndet ska genomföras i linje med Grand Bargain och bidra till att uppnå åtagandena i överenskommelsen.

¹³ Regeringen presenterade målet för det humanitära biståndet i en skrivelse till riksdagen 2004 (skr. 2004/05:52). Riksdagen har i flera budgetbetänkanden uttryckt sitt stöd för målet, och angett att målet fortsatt ska vara "att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet, till förmån för nödlidande människor". Se till exempel bet. 2020/21:UU2, rskr. 2020/21:125.

¹⁴ Regeringsbeslut UD2020/05278, UD2020/12355, UD2020/14143, UD2020/15944, UD2020/18531.

¹⁵ 1 kap. 3 § budgetlagen (2011:203); prop. 1995/96:220, bet. 1996/97:KU3, prot. 1996/97:25.

¹⁶ Bet. 2019/20:UU2, rskr. 2019/20:104; bet. 2020/21:UU2, rskr. 2020/21:125; bet. 2017/18:UU2, rskr. 2017/18:95.

¹⁷ Bet. 2019/20:UU2, rskr. 2019/20:104; bet. 2020/21:UU2, rskr. 2020/21:125; bet. 2017/18:UU2, rskr. 2017/18:95.

Regeringsformen anger att en myndighet ska vara saklig och opartisk.¹⁸ På så sätt upprätthålls tillit och förtroende för myndighetens arbete, och myndighetens beslut blir mer förutsägbara. Det är också viktigt för att säkerställa att verksamhet genomförs på det mest relevanta och effektiva sättet. Det ligger även i linje med Sidas instruktion där regeringen anger att Sida i sin verksamhet ska säkerställa öppenhet om hur tilldelade medel används och fördelas.¹⁹ En utgångspunkt i granskningen är därför att Sidas processer ska vara tydliga och transparenta, med tydligt underbyggda och motiverade beslut, vilket bidrar till bättre spårbarhet och minskar risken för jäv.

Sida ska iakta förvaltningsrättsliga principer så som de kommer till uttryck i förvaltningslagen. Förvaltningslagen (2017:900) anger att myndigheten ska handlägga ärenden så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.²⁰ På så sätt uppfylls även budgetlagens krav på att statlig verksamhet ska bedrivas så att de mål som riksdagen satt upp uppnås i så hög grad som möjligt inom ramen för tillgängliga resurser.²¹ En utgångspunkt i granskningen är därför att Sidas processer för val av samarbetspartner och fördelning av det humanitära biståndet inte ska ta mer tid och resurser i anspråk än vad som är nödvändigt.

Regeringens riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd anger att riskbedömningar ska vara en integrerad del av Sidas beredning, genomförande och uppföljning av biståndet. Eftersom det humanitära biståndet många gånger genomförs i högriskområden blir Sidas arbete med riskbedömningar särskilt viktigt inom det humanitära biståndet, för att säkerställa att mål kan uppnås i så hög utsträckning som möjligt. En utgångspunkt i granskningen är därför att Sida ska göra riskbedömningar av verksamheten, som ska påverka fördelningen av det humanitära biståndet. Vi utgår även ifrån att riskbedömningarna ska ligga till grund för Sidas uppföljning av verksamheten.

Riktlinjerna för strategier anger även att det ska finnas ett fokus på resultat i arbetet. Det innebär bland annat att verksamheten aktivt ska styras mot och följas upp i relation till uppsatta mål, och att Sida ska använda resultatinformation för beslutsfattande, lärande och ansvarsutkrävande.²² En utgångspunkt i granskningen är därför att Sida ska begära in information om resultat från sina samarbetspartner, och använda den i sitt arbete med att välja samarbetspartner och fördela det humanitära biståndet. Det är ett sätt att löpande justera verksamheten utifrån tidigare resultat och lärdomar, och därmed nå ökad måluppfyllelse.

¹⁸ 1 kap. 9 § regeringsformen.

¹⁹ 6 § förordningen (2025:269) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida). Samma skrivning fanns även i tidigare instruktion till Sida, se förordningen (2010:1080).

²⁰ 9 § förvaltningslagen.

²¹ 1 kap. 3 § budgetlagen (2011:203); prop. 1995/96:220, bet. 1996/97:KU3, prot. 1996/97:25.

²² Regeringsbeslut UD2017/21053/IU. Regeringen beslutade i december 2024 om ny styrning för arbetet med strategier: Regeringsbeslut UD2024/17865. Uppdraget ersätter de tidigare riktlinjerna för strategier som gällde under vår granskningsperiod.

1.3.2 Operationaliserade bedömningsgrunder för delfråga 1

För att besvara frågan om Sidas val av samarbetspartner inom det humanitära biståndet är effektiva utgår vi från följande operationaliserade bedömningsgrunder:

- Sidas process för val av strategiska humanitära samarbetspartner ska vara tydlig och transparent, särskilt för ansökande organisationer. Processen ska inte ta mer tid och resurser i anspråk än vad som är nödvändigt, varken för Sida eller för ansökande organisationer.
- Sidas val av strategiska humanitära samarbetspartner ska vara väl underbyggda och motiverade, med hänsyn till tidigare resultat och lärdomar samt en bedömning av organisationers kapacitet att bidra till det övergripande målet för Sveriges humanitära bistånd.

1.3.3 Operationaliserade bedömningsgrunder för delfråga 2

För att besvara frågan om Sidas arbete med att fördela det humanitära biståndet är effektivt utgår vi från följande operationaliserade bedömningsgrunder:

- Sidas processer för fördelning av det humanitära biståndet ska vara tydliga och transparenta, särskilt för Sidas samarbetspartner. Processerna ska inte ta mer tid och resurser i anspråk än vad som är nödvändigt, varken för Sida eller för Sidas samarbetspartner.
- Sidas fördelning av det humanitära biståndet ska vara baserat på humanitära behov samt väl underbyggt och motiverat, med hänsyn till tidigare resultat, lärdomar och bedömda kostnader och risker. Fördelningen ska även ske med hänsyn till en bedömning av i vilken utsträckning insatserna förväntas bidra till det övergripande målet för Sveriges humanitära bistånd.
- Sida ska eftersträva att ge humanitärt bistånd i linje med principerna i Grand Bargain, exempelvis genom att arbeta för flerårig och flexibel finansiering.

1.3.4 Operationaliserade bedömningsgrunder för delfråga 3

För att besvara frågan om Sidas uppföljning av det humanitära biståndet är effektiv utgår vi från följande operationaliserade bedömningsgrunder:

- Sida ska göra riskbedömningar och planera sin uppföljning utifrån identifierade risker.
- Sida ska genomföra sin uppföljning i enlighet med framtagna uppföljningsplaner, eller ska vid behov genomföra alternativa uppföljningsinsatser som täcker ett identifierat uppföljningsbehov.
- Sidas uppföljning ska på ett systematiskt sätt ge information om resultaten i relation till uppsatta mål och om utfallet jämfört med budgeterade kostnader.
- Sida ska eftersträva att uppföljningen följer principerna i Grand Bargain, exempelvis genom att harmonisera och förenkla rapporteringskraven.

- Sidas uppföljning ska inte ta mer tid och resurser i anspråk än vad som är nödvändigt, exempelvis genom att undvika dubbelarbete.

1.4 Metod och genomförande

Granskningen har genomförts av en projektgrupp bestående av Hanna Mellergård (projektledare), Anna Petersson Backteg och Ingemar Delveborn. Ida Kronberg (praktikant) har också bidragit i arbetet. En referensperson har lämnat synpunkter på granskningsupplägget och på ett utkast till granskningsrapporten: Johan Schaar, Associate Senior Fellow på Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). Företrädare för Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) och Sida har fått tillfälle att faktagranska och i övrigt lämna synpunkter på ett utkast till granskningsrapporten.

För att besvara granskningens frågor har vi genomfört dokumentstudier och intervjuer, inklusive en internationell utblick.

För att få en övergripande bild av Sidas arbete med beredning och uppföljning av det humanitära biståndet har vi granskat Sidas interna styrande dokument, Sidas planering och rapportering samt Sidas kommunikation med samarbetspartner. Vi har bland annat granskat processbeskrivningar, riskbedömningar, uppföljningsplaner, stöd för bedömningar, strategiplaner och strategirapporter, Sveriges rapportering gällande Grand Bargain och e-post som skickats mellan Sida och Sidas samarbetspartner.

För att få en fördjupad bild av hur arbetet fungerar har vi granskat Sidas arbete i relation till ett urval av de samarbetspartner som Sida förmedlar humanitärt bistånd till, se nedan. Inom ramen för det urvalet har vi bland annat tagit del av Sidas bedömningar av samarbetspartner, Sidas humanitära krisanalyser (så kallade *Humanitarian Crisis Analysis* – HCA), samarbetspartners ansökningar och rapporter samt Sidas beredningar av ansökningar och ställningstaganden till rapporter.

Vi har intervjuat ett 40-tal personer: chefer och medarbetare på UD, chefer och medarbetare på Sida, samt representanter för Sidas samarbetspartner. Intervjuerna har i vissa fall kompletterats med skriftliga frågor och svar via e-post.

Vi har även gjort en internationell utblick för att få en bild av hur ett urval av andra länder (Norge, Kanada, Schweiz och Storbritannien) arbetar med beredning och uppföljning av sitt humanitära bistånd.

Följande av Sidas samarbetspartner har ingått i vårt urval

- ICRC (International Committee of the Red Cross/Internationella Rödakorskommittén)
- Unicef (The United Nations International Children's Emergency Fund/FN:s barnfond)
- WFP (World Food Program/FN:s livsmedelsprogram)
- OCHA – CBPF (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs' Country Based Pooled Funds/FN:s humanitära landfonder)
- NRC (The Norwegian Refugee Council/Flyktinghjelpen)
- DRC (The Danish Refugee Council/Dansk Flygtningehjælp)

För en närmare beskrivning av metod, material och urval, se bilaga 1.

1.5 Ord, begrepp och definitioner

Civilsamhällesorganisation (CSO): En icke-vinstdrivande organisation som arbetar för att främja allmänna intressen, och som är oberoende av staten och marknaden. Dessa organisationer fungerar som arenor där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen. Exempel på civilsamhällesorganisationer är Rädda Barnen och NRC.

Insats: Sidas definition är ”ett samlingsbegrepp för de åtgärder som Sida finansierar i syfte att bidra till de mål som regeringen beslutat om i gällande strategier för utvecklingssamarbete”.²³ En insats inbegriper här allt det som sker inom ramen för ett insatsavtal med en samarbetspartner. I denna granskning används ordet insats även för att beskriva en grupp av aktiviteter.

Insatsavtal: Det avtal som Sida tecknar med en samarbetspartner för att reglera Sidas åtaganden och villkor för att ge stöd till en insats, samt samarbetspartnerns åtaganden i förhållande till Sida vad gäller insatsen.²⁴

Kris: En händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället. En kris kan vara lokal eller regional, eller drabba hela eller stora delar av ett land.

Multilateral organisation: En organisation genom vilken tre eller fler länder, eller internationella organisationer, arbetar tillsammans inom ett gemensamt område. Exempel på multilaterala organisationer är FN-organisationer och Världsbanken.

Programbaserat stöd: Ett finansiellt stöd för att genomföra ett program, med utgångspunkt i en programansökan. Ett program kan exempelvis inkludera flera insatser i ett land (ett landprogram), eller flera insatser inom ett tematiskt område (ett

²³ Sida, *Regel för att hantera biståndsinsatser*, 2022-11-18.

²⁴ Sida, *Regel för att hantera biståndsinsatser*, 2022-11-18.

tematiskt program). Ett tematiskt område kan till exempel vara utbildning eller vatten och sanitet.

Projektbaserat stöd: Ett finansiellt stöd för att genomföra ett visst projekt, med utgångspunkt i en projektansökan.

Riskbedömning: En process där man identifierar och utvärderar risker för att uppsatta mål inte nås, och bedömer hur allvarliga de riskerna är. Detta görs genom att bedöma sannolikheten för att en risk ska inträffa och vilka konsekvenser det skulle få om den inträffade. Syftet är att vidta åtgärder för att minska eller eliminera riskerna och därmed skapa bättre förutsättningar för att nå uppsatta mål.

2 Styrningen och organiseringen av Sidas humanitära bistånd

Sidas arbete med det humanitära biståndet styrs av riksdagens ställningstaganden, regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd, Sveriges internationella åtaganden och Sidas egen, interna styrning. Biståndet genomförs av Sidas samarbetspartner, inom de insatser som Sida fördelar humanitärt bistånd till. En internationell jämförelse visar att styrningen och organiseringen av det humanitära biståndet skiljer sig åt mellan olika givarländer.

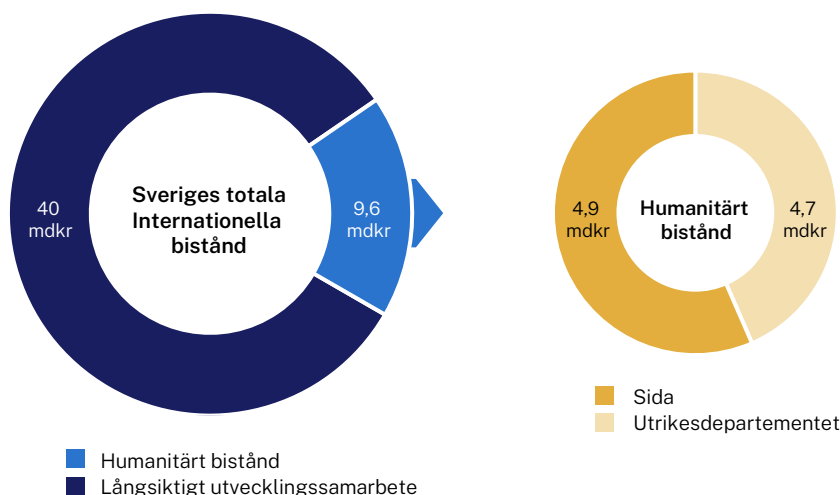
2.1 Styrningen av Sidas humanitära bistånd

Det övergripande målet för Sveriges humanitära bistånd är att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet, till förmån för nödlidande människor. Det humanitära biståndet styrs även av strategispecifika mål, och av åtaganden som Sverige gjort genom internationella överenskommelser. Sida styr verksamheten genom sin insatshanteringsregel och genom olika stöd för hanteringen av insatser.

2.1.1 Det humanitära biståndet är en del av Sveriges totala bistånd

Det övergripande målet för Sveriges internationella bistånd som helhet är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.²⁵ Sveriges bistånd har under de senaste åren haft en årlig budget på 56 miljarder kronor, varav en majoritet återfinns inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.²⁶ Figur 1 visar fördelningen av Sveriges internationella bistånd 2024 (utfall).

Figur 1 Fördelningen av Sveriges internationella bistånd 2024 (utfall)

Källa: Prop. 2025/26:1, Utgiftsområde 7. Siffrorna avser utfall 2024 utgiftsområde 7.

²⁵ Prop. 2013/14:1, Utgiftsområde 7, bet. 2013/14:UU2, rskr. 2013/14:75.

²⁶ Prop. 2024/25:1, Utgiftsområde 7. Från och med 2026 har regeringen föreslagit en årlig budget på 53 miljarder kronor.

Det finns två huvudsakliga typer av bistånd: långsiktigt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Det långsiktiga utvecklingssamarbetet handlar exempelvis om insatser för demokrati och mänskliga rättigheter, och att stärka länders egna institutioner och kapacitet att bedriva olika samhällsfunktioner. Det humanitära biståndet är till för akuta insatser i samband med krig och katastrofer. I det humanitära biståndet ingår att ge människor som befinner sig i ett akut tillstånd tillgång till mat, husrum, vård, vatten och sanitet. Det handlar också om att ge skydd och stöd till utsatta människor, vilket inkluderar att evakuera människor från krigszoner, skydda och stötta barn som blivit tvångsrekryterade till väpnade grupper eller stödja och skydda dem som har utsatts för sexuellt och könsbaserat våld.²⁷

Det humanitära biståndet hanteras dels av Sida, dels av UD. Sida ger finansiering till olika samarbetspartner för humanitära insatser i olika kriser. UD handlägger och beslutar framför allt om så kallade kärnstöd till multilaterala organisationer, det vill säga stöd till organisationernas centrala budget.

2.1.2 Det humanitära biståndet fördelas av både UD och Sida

År 2024 uppgick Sveriges humanitära bistånd till 9,6 miljarder kronor. Av dessa fördelades 4,9 miljarder kronor av Sida, vilket motsvarade 19 procent av de medel som fördelades av Sida 2024.²⁸ Sidas humanitära anslag har minskat något under de senaste åren och låg för 2025 på 4,6 miljarder kronor.²⁹

Resterande medel, cirka 4,7 miljarder kronor 2024, fördelades av UD, vilket motsvarade 26 procent av de biståndsmedel som fördelades av UD 2024.³⁰ UD ger i de flesta fall stöd i form av kärnstöd till en organisations hela verksamhet, medan Sida ger stöd till en specifik del av organisationens verksamhet.³¹ Åtta av Sidas samarbetspartner får också humanitärt bistånd från UD.³²

2.1.3 Riksdagens ställningstaganden och regeringens strategi anger målen för verksamheten

Riksdagens ställningstaganden framgår av avsnitt 1.3. Kortfattat kan sägas att riksdagen har angett att det övergripande målet för Sveriges humanitära bistånd är att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet. Riksdagen har betonat att det humanitära biståndet ska vara behovsbaserat och har även framhållit vikten av att Sverige lever upp till åtagandena i överenskommelsen Grand Bargain.

²⁷ Sida, "Sidas arbete med humanitärt bistånd", hämtad 2024-05-20.

²⁸ Prop. 2025/26:1, Utgiftsområde 7.

²⁹ Regeringsbeslut UD2023/16409, UD2023/16947, UD2023/17725; regeringsbeslut UD2024/16394, UD2024/17349; regeringsbeslut UD2025/09478.

³⁰ Prop. 2025/26:1, Utgiftsområde 7.

³¹ Orienterande samtal med chef och medarbetare på UD, 2024-10-11; orienterande samtal med chef på Sida, 2024-09-24a.

³² Det gäller WFP, UNHCR, OCHA, UNRWA, ICRC, Svenska Röda Korset, Unicef och UNFPA.

Regeringen styr allt internationellt bistånd genom att besluta om strategier för olika tematiska eller geografiska områden. Det humanitära bistånd som Sida hanterar styrs av regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd, som beloppsmässigt är Sidas största strategi.³³ Strategin anger målen med verksamheten och styr hur Sida ska använda de humanitära biståndsmedel som regeringen årligen anvisar i Sidas regleringsbrev.³⁴

Regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd 2021–2025 anger att verksamheten inom strategin ska bidra till det övergripande målet för Sveriges humanitära bistånd och till målen *Förbättrad förmåga att tillgodose skydd och assistans för krisdrabbade människor* och *Ökad kapacitet och effektivitet i det humanitära systemet*.³⁵ Strategin för 2021–2025 har i huvudsak varit den som gällt under den period som Riksrevisionen granskat, och skulle ursprungligen gälla till och med 2025. I juni 2025 fattade regeringen dock beslut om en ny strategi för Sidas humanitära bistånd 2025–2029.³⁶ Strategin trädde i kraft den 1 oktober 2025. Den nya strategin har två övergripande mål: *Att rädda liv och lindra nöd genom humanitär assistans och skydd för krisdrabbade människor* och *Stärkt effektivitet i genomförandet av humanitärt bistånd*.

2.1.4 Grand Bargain anger åtaganden som Sverige ska leva upp till

Den humanitära överenskommelsen Grand Bargain, som består av 51 åtaganden inom tio olika områden, syftar till att effektivisera det humanitära biståndet. Grand Bargain är även ett samarbetsforum och är unikt i så mening att det samlar både länder, FN-organ, civilsamhällesorganisationer, Röda Kors- och Röda Halvmånenrörelsen och mellanstatliga organisationer. I regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd 2021–2025 har regeringen angett att Sidas arbete ska bidra till ökad effektivitet i det humanitära systemet, i linje med åtagandena i överenskommelsen.³⁷

³³ Regeringsbeslut UD2020/05278, UD2020/12355, UD2020/14143, UD2020/15944, UD2020/18531; prop. 2024/25:1, Utgiftsområde 7.

³⁴ Regeringsbeslut UD2020/05278, UD2020/12355, UD2020/14143, UD2020/15944, UD2020/18531.

³⁵ Regeringsbeslut UD2020/05278, UD2020/12355, UD2020/14143, UD2020/15944, UD2020/18531.

³⁶ Regeringsbeslut UD2025/08224.

³⁷ Regeringsbeslut UD2020/05278, UD2020/12355, UD2020/14143, UD2020/15944, UD2020/18531.

Grand Bargains tio arbetsområden³⁸

1. Öka transparensen.
2. Öka stödet till, och finansieringsformerna för, lokala och nationella aktörer.
3. Öka användningen och samordningen av kontantbaserat stöd.
4. Minska dubbelarbete och administrationskostnader genom regelbundna översyner av organisationers effektivitet.
5. Förbättra gemensamma och opartiska behovsanalyser.
6. En deltagarrevolution: inkludera biståndsmottagare i beslut som påverkar deras liv.
7. Öka gemensam, flerårig humanitär planering och finansiering.
8. Minska andelen öronmärkt stöd.
9. Harmonisera och förenkla rapporteringskraven.
10. Öka samverkan mellan aktörer inom det humanitära biståndet respektive det långsiktiga utvecklingssamarbetet.

Sverige rapporterar årligen till FN hur arbetet med att nå åtagandena fortlöper. Sida bidrar till Sveriges rapportering genom underlag till UD.

2.1.5 Insatshanteringsregeln styr Sidas hantering av insatser

Sida har en så kallad insatshanteringsregel, som styr arbetet med beredning och uppföljning av biståndsinsatser. Regeln anger de krav som är obligatoriska i alla steg av Sidas insatshantering. Den syftar till att säkerställa en legitim, effektiv, enhetlig och resultatbaserad hantering av insatser. I regeln anger Sida vilka krav som är obligatoriska när Sida planerar och genomför en så kallad beredning av insats, beslutar och avtalar om en insats och följer upp en insats. Regeln anger exempelvis att Sidas uppföljning ska styras av risk och väsentlighet och leda till att Sida hämtar in den information som behövs för att kunna följa upp en insats på ett tillfredsställande sätt.³⁹

2.1.6 Sida tar fram stöd för insatshanteringen

Sida har tagit fram olika typer av vägledningar och riktlinjer som stöd för arbetet med beredning och uppföljning av insatser. En del stöd är enbart interna, men flera stöd är även tillgängliga för Sidas samarbetspartner.

Sidas insatshantering sker i insatshanteringsystemet Trac som guidar alla Sidas medarbetare i hanteringen av insatser, från planeringen av beredningen av en insats till arbetet med att avsluta en insats. Vissa moment är obligatoriska, och det är inte

³⁸ Inter-Agency Standing Committee, "Grand Bargain Workstreams", hämtad 2024-10-29. Riksrevisionens översättning från engelska.

³⁹ Sidas insatshanteringsregel uppdateras återkommande. Vi har tagit del av de olika versioner av Sidas insatshanteringsregel som gällde under perioden men har i huvudsak utgått ifrån den nu gällande versionen av regeln. Sida, *Regel för att hantera biståndsinsatser*, 2022-11-18.

möjligt att fortsätta handläggningen av en insats i systemet innan de momenten är uppfyllda.⁴⁰

Sida har riktlinjer för civilsamhällesorganisationer som är samarbetspartner till Sida inom det humanitära biståndet. Dessa beskriver Sidas humanitära bistånd och vad Sida förväntar sig av civilsamhällesorganisationerna när de ansöker om finansiering från Sida, samt genomför och återrappporterar den verksamhet som de fått finansiering för.⁴¹

2.2 Organiseringen av Sidas humanitära bistånd

Det humanitära biståndet genomförs av Sidas samarbetspartner inom ramen för de insatser som Sida årligen förmedlar finansiering till. Sida väljer sina strategiska humanitära samarbetspartner för flera år i taget, men beslutar om finansiering för olika insatser i en årlig fördelningsprocess. Sidas humanitära bistånd handläggs på huvudkontoret i Stockholm.

2.2.1 Sida har fleråriga samarbetsavtal med organisationer

Sida har en process för att välja ut strategiska samarbetspartner som får ansöka om finansiering från Sida för humanitärt bistånd. Vanligtvis sker processen i samband med att regeringen ska ta fram en ny strategi för Sidas humanitära bistånd, och valet gäller sedan under samma tidsperiod som strategin.

Sida skriver fleråriga avtal, så kallade insatsavtal, med de strategiska samarbetspartner som väljs ut. Avtalen inkluderar normalt bara finansiering för ett år i taget, och uppdateras därefter varje gång Sida beslutar om ny finansiering till samarbetspartnern under avtalsperioden.

Våren 2025 hade Sida avtal med 19 strategiska samarbetspartner för genomförande av humanitära insatser.⁴² Det är humanitära organisationer från civilsamhället, FN och Röda Kors- och Röda Halvmåne-rörelsen samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

2.2.2 Sida fördelar medel i en årlig process och löpande under året

Sida fördelar det humanitära biståndet i en årligt återkommande process utifrån en global analys av människors behov och situationen i krisdrabbade länder. Sida väger

⁴⁰ Sida, *Trac hjälptexter*, 2025-01-14.

⁴¹ Sida, *NGO Guidelines*, 2024-12-05.

⁴² Strategiska samarbetspartner till Sida våren 2025: Action Against Hunger, Dansk Flygtningehjælp (DRC), International Rescue Committee, Islamic Relief, Flyktinghjælpen (NRC), Oxfam UK, Rädda Barnen, Première Urgence Internationale, FN:s barnfond (Unicef), FN:s flyktingorgan (UNHCR), FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), FN:s livsmedelsprogram (WFP), FN:s hjälporganisation för palestinska flyktingar (UNRWA), FN:s humanitära landfonder (OCHA CBPF), FN:s kontor för humanitär samordning (OCHA), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Internationella rödakorskommittén (ICRC) och Svenska Röda Korset. International Red Cross and Red Crescent Movement räknas också som samarbetspartner till Sida men får medel från Sida via Svenska Röda Korset. Sida, "För humanitära partner", hämtad 2025-06-02; e-post från företrädare för Sida, 2025-10-08.

också in hur mycket andra humanitära givare ger, och vilken möjlighet inhemska aktörer i respektive land har att hjälpa människor i behov av humanitärt stöd.⁴³

Sidas globala analyser ska vara opartiska och vägledas av de humanitära principerna. Det innebär att mer pengar ska gå till länder med en stor andel av världens människor med allvarliga humanitära behov, och där humanitära organisationer inte har de pengar som de behöver för att hjälpa dem.⁴⁴

För vardera av de 30 största humanitära kriserna i världen tar Sida fram en humanitär krisanalys där de bedömer vilka samarbetspartner som bäst kan stödja de människor som drabbats värst av krisen. I krisanalyserna anger Sida också storleken på finansieringen och hur pengarna ska fördelas mellan Sidas samarbetspartner i respektive kris.⁴⁵

De humanitära behoven i världen skiftar över tid, på grund av nya katastrofer och förvärrade kriser, men också på grund av förändringar i länders finansiering och prioriteringar. Ett exempel är att USA:s regering i februari 2025 gav besked om att den amerikanska biståndsmyndigheten USAID skulle läggas ner. USAID har varit världens största biståndsgivare och stått för 42 procent av all finansiering av humanitärt bistånd.⁴⁶ Enligt en konsekvensanalys från den humanitära avdelningen på Sida kan detta beslut slå hårt mot människor i de värst krisdrabbade regionerna.⁴⁷

För att kunna möta nya och förvärrade humanitära behov har Sida kvar en reserv som de kan fördela senare under året. Sida beviljar ofta även en pott med så kallade icke allokerade medel till samarbetspartnerna för att de ska ha flexibla pengar under året.⁴⁸

I Sidas humanitära bistånd innebär en insats, generellt, ett flerårigt avtal med en samarbetspartner. Inom ramen för avtalet ger Sida stöd till specifika projekt, så kallade projektbaserade stöd, men i vissa fall även till samarbetspartnerns hela verksamhet i ett land, så kallade programbaserade stöd. Sida beviljar oftast medel för ett år i taget, men kan även bevilja ett flerårigt stöd vid utdragna kriser. Finansieringen är beroende av Sveriges årliga budgetprocess, som slår fast Sidas anslag för följande år, och betalas därför alltid ut för ett år i taget. Se mer i kapitel 4 om den årliga fördelningen av pengar till respektive samarbetspartner.

2.2.3 Handläggarna har ansvar för både en organisation och en kris

Regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd handläggs på Sidas huvudkontor i Stockholm, med ett visst stöd från så kallade humanitära fokalpunkter på svenska ambassader runt om i världen. En humanitär fokalpunkt är en utsänd Sida-

⁴³ Sida, "Sidas arbete med humanitärt bistånd", hämtad 2025-04-01.

⁴⁴ Sida, "Sidas arbete med humanitärt bistånd", hämtad 2025-04-01.

⁴⁵ Sida, "För humanitära partner", hämtad 2025-04-15.

⁴⁶ Sida, "Stora oklarheter kring biståndsmyndigheten USAID", hämtad 2025-04-01.

⁴⁷ Sida, "Frysningen av USA:s bistånd kan få förödande konsekvenser", hämtad 2025-04-01.

⁴⁸ Sida, "Sidas arbete med humanitärt bistånd", hämtad 2025-04-01.

medarbetare som helt eller delvis arbetar med humanitära frågor.⁴⁹ De handläggare som arbetar på Sidas humanitära avdelning har ansvar för både en partnerorganisation och en kris. Det innebär att de är involverade i beredning och uppföljning både i relation till en organisation och i relation till en kris.

Under 2021–2024 förmedlade Sida i genomsnitt 5 miljarder kronor i humanitärt bistånd per år. Sidas kostnad för att göra det var i genomsnitt 80 miljoner kronor (förvaltningsanslag) och 31,4 årsarbetskrafter per år. Den humanitära strategin är den av Sidas globala strategier som har lägst andel förvaltningsanslag och årsarbetskrafter i förhållande till förmedlat anslag.⁵⁰

2.3 Styrning och organisering skiljer sig åt mellan olika länder

Riksrevisionen har gjort en utblick över hur humanitärt bistånd styrs och administreras i fyra länder som har en relativt likartad syn på internationellt bistånd som Sverige: Norge, Kanada, Schweiz och Storbritannien. Vi har inte undersökt förhållandena så grundligt att vi kan göra någon fullständig jämförelse med Sverige, men vi kan se exempel på olika sätt att organisera och arbeta med det humanitära biståndet.⁵¹

2.3.1 Olika sätt att organisera – geografiskt eller efter biståndsform

Norge och Schweiz har, liksom Sverige, biståndsmyndigheter under regeringen som hanterar stora delar av landets bistånd.⁵² I Kanada och Storbritannien hanteras allt bistånd i stället inom ett ansvarigt departement.⁵³

I Norge och Kanada finns, liksom i Sverige, humanitära avdelningar inom förvaltningen som hanterar det humanitära biståndet till alla länder och regioner.⁵⁴ I Schweiz och Storbritannien är verksamheten i stället indelad efter geografi snarare än biståndsform. Det innebär att enheter med ansvar för ett visst land eller en viss region hanterar såväl humanitärt bistånd till landet som långsiktigt utvecklingssamarbete med landet.⁵⁵ I Schweiz är den nuvarande ordningen ett resultat av en omorganisation 2022, med syfte att förbättra det så kallade nexusarbetet: samordningen mellan det humanitära biståndet och det långsiktiga utvecklingssamarbetet.⁵⁶ I Storbritannien uppger landets utrikesdepartement FCDO⁵⁷

⁴⁹ Våren 2025 arbetade totalt 4,85 årsarbetskrafter, fördelat på tio svenska ambassader, med Sidas humanitära bistånd. Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

⁵⁰ Se Excel-fil i e-post från företrädare för Sida, 2025-05-14.

⁵¹ För mer information, se intern promemoria: Riksrevisionen, *Om hantering av humanitärt bistånd i några likasinnade givarländer*, 2025.

⁵² Intervju med representant för SDC, 2025-02-13; Intervju med representant för Norad, 2025-03-07c.

⁵³ Intervju med representant för GAC, 2025-02-18; Intervju med representant för FCDO, 2025-03-12.

⁵⁴ Intervju med representant för GAC, 2025-02-18; Intervju med representant för Norad, 2025-03-07c.

⁵⁵ Intervju med representant för SDC, 2025-02-13; intervju med representant för FCDO, 2025-03-12.

⁵⁶ Intervju med representant för SDC, 2025-02-13.

⁵⁷ Foreign, Commonwealth & Development Office.

samma avsikt – att underlätta arbetet med nexus – som skäl till att de båda biståndsformerna inte har separata poster i statsbudgeten.⁵⁸

2.3.2 Trend att försöka minska administrationen

Samtliga fyra länder förmedlar humanitärt bistånd till olika typer av samarbetspartner. Det är i huvudsak FN-organ, Röda Kors- och Röda Halvmånerörelsen och civilsamhällesorganisationer i givarlandet. Vissa länder genomför också humanitära insatser med egen personal, eller har personal i beredskap som kan kallas in med kort varsel för att åka ut och genomföra insatser.

Kanada har dragit ned på antalet samarbetspartner för att minska mängden administration och för att ”kunna vara mer strategiska”. Kanada undviker även alltmer att arbeta med projekt i enskilda länder, för att ”minska den administrativa bördan för alla”.⁵⁹ I Norge pågår ett arbete mot färre och större avtal, i stället för olika typer av avtal med många olika partner.⁶⁰

2.3.3 Länderna arbetar i olika grad enligt Grand Bargain

Samtliga fyra länder har, liksom Sverige, undertecknat överenskommelsen Grand Bargain. Det varierar i vilken grad länderna strävar efter att arbeta enligt principerna i överenskommelsen. Till exempel har Storbritannien, tvärt emot överenskommelsens avsikter, en hög andel öronmärkt stöd. Landet ställer också höga krav på rapportering från samarbetspartner, även utöver partnernas egna system.⁶¹ I Schweiz har biståndsmyndigheten SDC ett pågående pilotprojekt för ökad flexibilitet i stödet, där en klumpsumma ges till exempelvis Rödakorskommittén (ICRC). ICRC fördelar sedan medlen efter sina egna prioriteringar till olika länder, och återrapporterar till SDC i slutet av året.⁶²

En annan central punkt i Grand Bargain är lokalisering, det vill säga att öka andelen stöd till lokala och nationella aktörer i de krisdrabbade länderna. Norska biståndsmyndigheten Norad driver ett pilotprojekt för att arbeta direkt med lokala organisationer, utan mellanhänder.⁶³ I Sverige har Sida liknande pilotprojekt i ett antal länder.

⁵⁸ Intervju med representant för FCDO, 2025-03-12.

⁵⁹ Intervju med representant för GAC, 2025-02-18.

⁶⁰ Intervju med representant för Norad, 2025-03-07c.

⁶¹ Intervju med representant för FCDO, 2025-03-12.

⁶² Intervju med representant för SDC, 2025-02-13; e-post från representant för SDC, 2025-03-10.

⁶³ Intervju med representant för Norad, 2025-03-07c.

3 Sidas val av samarbetspartner inom det humanitära biståndet

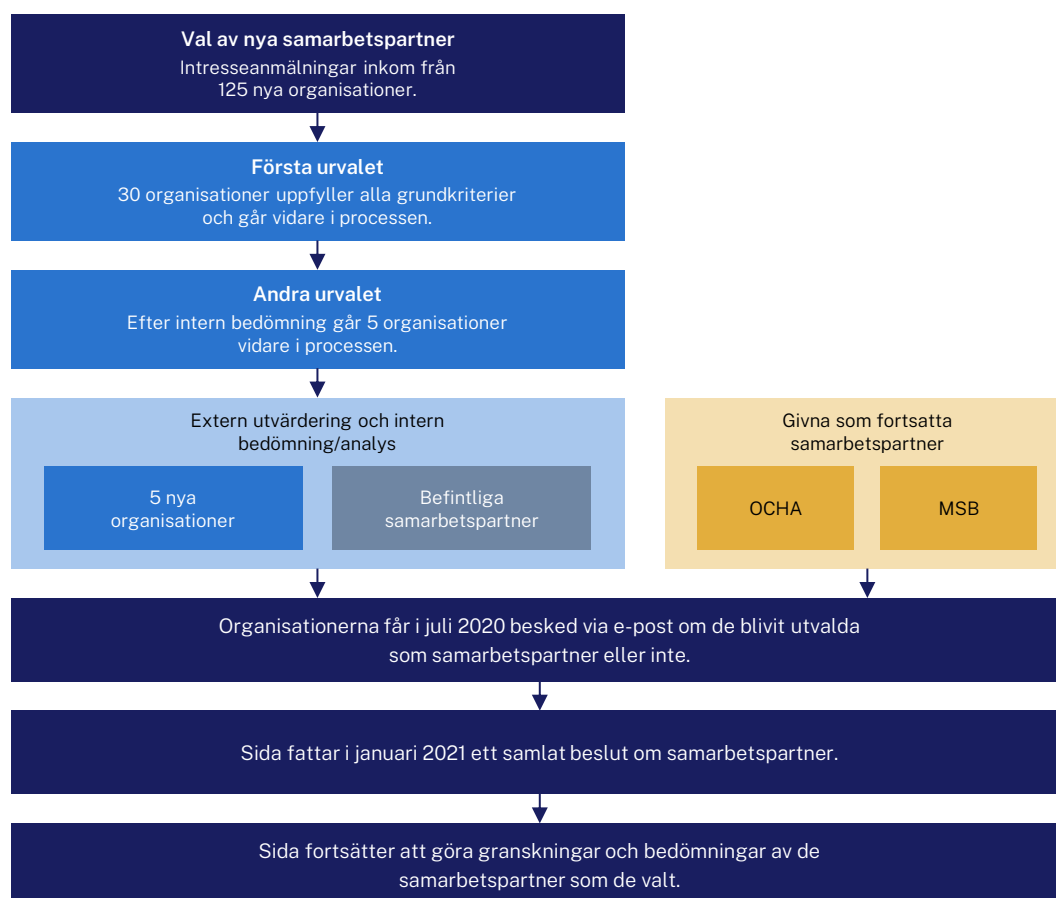
I det här kapitlet redogör vi för våra iakttagelser för den första delfrågan: Är Sidas val av samarbetspartner inom det humanitära biståndet effektiva?

Granskningen visar att Sidas partnervalsprocess inför strategiperioden 2021–2025 var ambitiös och grundade sig på både en extern utvärdering och flera interna bedömningar. Sidas beslutsfattande var dock delvis otydligt, och processen var inte helt transparent för ansökande organisationer. Processen krävde mycket tid och resurser, och vissa bedömningar av organisationerna gjordes först när de redan hade valts ut som samarbetspartner. För nya samarbetspartner blev processen extra utdragen, med delvis överlappande bedömningar.

3.1 Processen inför 2021–2025 var ambitiös, men inte helt tydlig och transparent för ansökande organisationer

Sidas process för att välja strategiska humanitära samarbetspartner inför strategiperioden 2021–2025 skedde i flera olika steg. Figur 2 ger en översikt över processen.

Figur 2 Sidas process för val av strategiska samarbetspartner inför strategiperiod 2021–2025

Sida inledde arbetet under våren 2019 genom att informera om processen på sin webbplats och uppmana organisationer att anmäla sitt intresse för att bli samarbetspartner.⁶⁴ På webbplatsen angavs grundkriterier som organisationer behövde intyga att de uppfyllde för att vara aktuella som samarbetspartner. Bland annat skulle organisationen vara verksam i minst 15 länder med humanitära kriser samt bedriva sitt arbete i enlighet med Sidas principiella grundvärderingar och vissa FN-ledda planeringsdokument.⁶⁵ Sida angav inga ytterligare kriterier för urval. Sida informerade parallellt även sina befintliga samarbetspartner om processen. Dessa behövde dock inte aktivt anmäla intresse, utan de inkluderades automatiskt som ansökande organisationer.

Totalt 125 nya organisationer anmälde intresse. Enligt Sida uppfyllde 30 av dessa alla grundkriterier och gick därmed vidare i processen.⁶⁶ Bland de 30 valde Sida ut 5 organisationer som fortsatte till nästa steg: en extern utvärdering. Sida gjorde detta urval genom interna bedömningar på den humanitära enheten, och genom att låta humanitära fokuspunkter på ambassaderna lista de organisationer som de såg som mest relevanta i sina respektive länder.⁶⁷ Enligt Sida var det den dåvarande humanitära enheten som fattade beslutet om vilka organisationer som skulle gå vidare.⁶⁸ Det finns inga handlingar som visar vem som fattade beslutet, när det fattades eller vilka handlingar som tillfördes ärendet och utgjorde underlag för beslutet.

Även Sidas befintliga samarbetspartner ingick i den externa utvärderingen, med undantag för två partner som Sida redan såg som givna som fortsatta samarbetspartner. Den ena var FN:s organ för samordning av humanitärt bistånd (OCHA), till följd av denna organisations särskilda samordnande roll. Den andra var MSB, eftersom regeringen särskilt lyfte fram MSB i sin strategi för Sidas humanitära bistånd 2017–2020.⁶⁹

Efter att den externa utvärderingen genomförts, och Sida gjort interna bedömningar och analyser av organisationerna, fick organisationerna besked via e-post i juli 2020 om de skulle få bli samarbetspartner till Sida för strategiperioden 2021–2025 eller inte. I samband med beskedet gav Sida kort information om processen, om utvecklingen av globala humanitära behov och om vad Sida såg som relevant för sin portfölj av humanitära partnerorganisationer. Organisationerna fick inte någon specifik motivering till varför de blivit valda eller inte. Sida bjöd dock in samtliga

⁶⁴ Sida, *Partnerskapsutvärdering "Call for declaration of interest"*, u.å.

⁶⁵ Humanitarian Response Plan (HRP) och Regional Refugee Response Plan (Regional RRP).

⁶⁶ Intervju med medarbetare på Sida, 2025-04-07.

⁶⁷ Sida, *Sammanställning av samtliga humanitära handläggares bedömning av samtliga humanitära organisationer*, 2020; Sida, *Fältkollegors, Ambassadors bedömning av humanitära organisationer*, 2020.

⁶⁸ Intervju med medarbetare på Sida, 2025-04-07.

⁶⁹ Regeringsbeslut UD2017/01299/KH.

organisationer till gemensamma eller bilaterala möten för att Sida skulle kunna ge ytterligare information och svara på frågor om processen och beslutet.⁷⁰

Två organisationer som inte tidigare haft avtal med Sida om humanitära insatser fick besked om att Sida ville se dem som samarbetspartner, men att de skulle granskas ytterligare innan Sida fattade sitt slutgiltiga beslut. Dessa var Danish Refugee Council/Dansk Flygtningehjælp (DRC) och Première Urgence Internationale (PUI).

Enligt Sida fattades beslutet om val av strategiska humanitära samarbetspartner av Sidas dåvarande humanitära enhet.⁷¹ Inte heller här finns några handlingar som visar vem som fattade beslutet, när det fattades eller vilka handlingar som tillfördes ärendet och utgjorde underlag för beslutet.

Bland dem som inte blev utvalda fanns fyra befintliga samarbetspartner till Sida. Tre av dem begärde och fick organisationsspecifika bedömningspromemorior med bakgrund och motiv till beslutet. Där nämns bland annat brister som enligt Sida hade påtalats i tidigare dialog med respektive samarbetspartner.⁷² Enligt Sida togs bedömningarna fram efter att de tre samarbetspartnerna efterfrågat det. Det finns inte några sådana bedömningspromemorior för övriga organisationer.⁷³

I januari 2021 fattade Sida ett samlat beslut om strategiska humanitära samarbetspartner för strategiperioden 2021–2025. Beslutet fattades av ansvarig avdelningschef. Bland beslutsunderlagen finns en intern bedömningspromemoria där Sida beskriver att beslutet baseras på en sammanvägd bedömning av flera kriterier. Bland dem finns organisationernas förmåga att nå resultat och att nå människor med stora humanitära behov i svårtillgängliga områden, liksom Sidas behov av att ha ett begränsat antal samarbetspartner att hantera och en bra sammansättning av olika partner.

Av promemorian framgår att Sida som underlag använde den externa utvärderingen, slutsatser från uppföljningsresor, dialoger med humanitära fokalpunkter vid svenska ambassader och interna diskussioner och bedömningar. Promemorian innehåller även kortfattade övergripande motiveringar för Sidas val, men inga specifika bedömningar eller motiveringar gällande respektive organisation.⁷⁴

⁷⁰ Intervju med medarbetare på Sida, 2025-04-07; se exempelvis e-postkonversation mellan Sida och SMR 2020-07-07–2020-07-28; e-postkonversation mellan Sida och Plan Sverige 2020-07-07–2020-07-09; e-postkonversation mellan Sida och UNFPA 2020-07-07–2020-08-27.

⁷¹ Intervju med medarbetare på Sida, 2025-04-07.

⁷² E-postkonversation mellan Sida och SMR 2020-07-07–2020-07-28; Sida, *Svenska Missionsrådet (SMR) – Sammanfattande bedömning*, u.å.; e-postkonversation mellan Sida och Plan Sverige 2020-07-07–2020-07-09; Sida, *Sammanfattande bedömning av Plan International Sverige*, u.å.

⁷³ Intervju med medarbetare på Sida, 2025-04-07.

⁷⁴ Sida, *Promemoria Underlag till beslut om val av strategiska partner på HUM*, 2021; Sida, *Beslut om Sidas humanitära strategiska partnerskap 2021–2025*, u.å.

3.2 Sidas val av samarbetspartner var underbyggda, men bedömningarna blev tydliga först efter beslut

Sidas slutgiltiga val av strategiska humanitära samarbetspartner för strategiperioden 2021–2025 var väl underbyggda, med grund i flera olika typer av underlag och bedömningar. Dock blir Sidas bedömning av organisationerna tydlig först i efterföljande beredningar och beslut, och processen krävde mycket tid och resurser för såväl Sida som ansökande organisationer.

3.2.1 Ambitiös extern utvärdering begränsades delvis av covidpandemin

Den externa utvärderingen genomfördes under perioden oktober 2019 – april 2020. Utvärderingen baserades på dokumentstudier och fältstudier av organisationernas arbete i ett antal länder. Konsulterna utvärderade organisationerna enligt en rad kriterier, som bland annat rörde relevans samt förmåga att nå resultat och bidra till den humanitära sektorn som helhet.⁷⁵

Planen var att utvärderarna skulle genomföra flera resor som en del av sin utvärdering, men när covid-19-pandemin bröt ut i början av 2020 fick flera av resorna ställas in. Utvärderarna skulle ha besökt alla organisationer i tre olika länder, men det blev i slutändan bara möjligt för en organisation. Elva organisationer fick besök i två länder, och nio organisationer i ett land var. I stället lade utvärderarna till ytterligare dokumentstudier av oberoende utvärderingar av organisationernas arbete, och fler intervjuer med OCHA, för att få underlag till utvärderingen. Ett utkast av utvärderingsrapporten delades med Sidas dåvarande samarbetspartner för synpunkter, och rapportens slutliga version är daterad 31 juli 2020.⁷⁶

3.2.2 Sida gjorde egna bedömningar av organisationerna

Som komplement till den externa utvärderingen gjorde Sidas humanitära personal även egna analyser och bedömningar av organisationerna. De baserades framför allt på erfarenheter och resultat från tidigare samarbeten med befintliga samarbetspartner, inklusive uppföljning av över 300 insatser som genomfördes under perioden 2017–2020. Sida gjorde även bedömningar utifrån hur mycket humanitärt bistånd som man hade förmedlat till respektive samarbetspartner under samma period.⁷⁷ Dessutom fick respektive organisationsansvarig handläggare på Sida under våren 2020 göra en bedömning av ”sin” organisation enligt åtta kriterier, bland annat uppnådda resultat, fältkapacitet, humanitära prioriteringar, risker och administrativa kostnader. Kriterierna innehöll inga specifika kopplingar till Grand Bargain. För varje kriterium satte handläggarna ett sifferbetyg (1–5), och de hade även möjlighet att kommentera sin bedömning, vilket de gjorde i de flesta fall.⁷⁸ Sida samlade också in

⁷⁵ Itad, *Evaluation of Sida's Strategic Partnership for Humanitarian Assistance, 2016–2018, 2020.*

⁷⁶ Intervju med medarbetare på Sida, 2025-04-07.

⁷⁷ Sida, *Promemoria Underlag till beslut om val av strategiska partner på HUM, 2021.*

⁷⁸ Se exempelvis Sida, *Intern ranking ICRC, u.å.*; Sida, *Intern ranking Unicef, u.å.*

synpunkter och lärdomar från de humanitära fokalpunkterna på ambassaderna, som fick uppge vilka organisationer de ansåg var mest lämpade för partnerskap i sina respektive länder.⁷⁹

3.2.3 Sidas bedömningar blev tydliga först efter beslutet om samarbetspartner

När Sida i juli 2020 hade valt strategiska humanitära samarbetspartner för strategiperioden 2021–2025 vidtog en beredning av insats, också kallad grundberedning, för varje partner. Varje beredning resulterade i att Sida fattade ett beslut om insats och ingick ett nytt avtal med respektive partner.

I grundberedningarna beskriver Sida samarbetspartnerns kapacitet och ger exempel på tidigare resultat, samt bedömer partnerns verksamhetsplan och hur insatsen kan bidra till målen i den humanitära strategin. I beredningarna gör Sida också en del bedömningar av partners arbete inom områdena i Grand Bargain. Sida beskriver arbete med bland annat lokalisering, kontantbaserat stöd och flexibel finansiering som faktorer som bidrar till partnerns relevans för Sida.⁸⁰ Vi konstaterar att dessa bedömningar i stor utsträckning borde ha varit relevanta att göra redan inför valet av samarbetspartner, men att Sida inte gjorde bedömningarna, eller åtminstone inte dokumenterade dem, förrän senare.⁸¹

Sidas grundberedningar är omfattande. För att mäta med arbetsbördan förlängde Sida befintliga avtal med vissa organisationer och gjorde nya grundberedningar först i början av 2022, det vill säga 1,5 år efter att Sida hade valt samarbetspartner.⁸²

3.2.4 För nya samarbetspartner blev processen extra lång

För DRC och PUI, som inte tidigare varit samarbetspartner till Sida, blev processen extra lång. Både DRC och PUI fick i juli 2020 besked om att de hade gått vidare till det som Sida kallade det slutliga steget i valprocessen.⁸³ Därefter följde 1,5 respektive 2,5 år av ytterligare granskningar och bedömningar. Först i mars 2022 respektive mars 2023 fattade Sida beslut om att bevilja humanitär finansiering till DRC och PUI, och därmed inkludera dem som samarbetspartner.⁸⁴

För DRC bestod de extra granskningarna dels av en fördjupad granskning som Sida själva genomförde, dels av en granskning med fokus på intern styrning och kontroll som genomfördes av en extern revisionsfirma. DRC uppfattade att de olika

⁷⁹ Sida, *Sammanställning av samtliga humanitära handläggares bedömning av samtliga humanitära organisationer*, 2020; Sida, *Fältkollegors, Ambassadors bedömning av humanitära organisationer*, 2020.

⁸⁰ Se exempelvis Sidas beredning av insats (grundberedning) gällande Unicef (2022-02-25); WFP (2022-02-21); OCHA CBPF (2023-03-01); ICRC (2022-03-10).

⁸¹ Se exempelvis Sidas beredning av insats (grundberedning) gällande NRC: Sida, *Beredning av insats – NRC HUM 2021–2025*, 2021-03-02.

⁸² Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

⁸³ E-post från Sida till DRC, 2020-07-07; e-post från Sida till PUI, 2020-07-07.

⁸⁴ Se exempelvis Sidas första beslut om humanitära medel till DRC: Sida, *Beslut om insats – DRC HUM 2022–2025*, 2022-03-28.

granskningarna, alltifrån DRC:s intresseanmälan till den externa revisionen, gick in i varandra och delvis tittade på samma saker. DRC ansåg att den första, gemensamma delen av processen var förhållandevis tydlig, men att den process som sedan följde i relation till DRC var mer otydlig. DRC uppfattade att det fanns en osäkerhet hos Sida om hur Sida borde bedöma nya organisationer och att processen därför blev extra utdragen för DRC och PUI.⁸⁵

3.3 Den nya processen är tydligare och mer transparent

Hösten 2024 inledde Sida en ny partnervalsprocess inför strategiperioden 2025–2029 genom att via sin webbplats bjuda in organisationer att anmäla intresse för att bli samarbetspartner. Även befintliga partner behövde denna gång anmäla eventuellt intresse för fortsatt partnerskap.⁸⁶ Därefter har Sida haft en tydlig, och kontinuerligt uppdaterad, beskrivning av processen på sin webbplats.⁸⁷

Granskningen visar att Sidas nya partnervalsprocess utgår ifrån tydliga kriterier som presenterades på webbplatsen och som Sida utvecklat i en intern vägledning. På webbplatsen publicerade Sida även svar på frågor som organisationer ställt om processen, så att alla hade tillgång till samma information. I den interna vägledningen beskriver Sida de olika stegen i partnervalsprocessen.⁸⁸ Riksrevisionen konstaterar att processen är tydligare och mer transparent än den förra partnervalsprocessen. Dock kvarstår viss otydlighet kring Sidas beslutsfattande.

Under vintern 2024/2025 gjorde Sida två granskningar av de intresseanmälningar som kommit in. I den första sorterade Sida bort dem som var ofullständiga eller som inte uppfyllde grundkraven, till exempel att organisationen ska vara icke vinstdrivande, ha verksamhet i minst 15 länder och tydligt stödja demokratiska och humanitära principer. Av 105 intresserade organisationer var det 63 som Sida ansåg uppfyllde grundkraven, och som därför gick vidare till nästa steg i prövningen.⁸⁹

I nästa steg gjorde Sida en kvalitativ bedömning av organisationernas kapacitet, effektivitet och relevans för Sidas humanitära bistånd. Alla bedömningar gjordes av en intern arbetsgrupp som bestod av tematiska rådgivare, controller och handläggare från Sidas humanitära avdelning. Varje bedömning resulterade i ett sifferbetyg per organisation och kriterium. Sidas interna vägledning gav riktlinjer för poängsättningen. Sifferbetygen sammanställdes i en tabell. Bland bedömningskriterierna fanns organisationens kapacitet att redovisa resultat och effektivitet och att samordna sin verksamhet med andra organisationer. Sida

⁸⁵ Intervju med representant för Sidas samarbetspartner DRC, 2025-03-06.

⁸⁶ Två befintliga samarbetspartner har undantagits. Det gäller OCHA och MSB, som Sida liksom i partnervalsprocessen inför strategiperioden 2021–2025 ansåg vara redan givna samarbetspartner.

⁸⁷ Sida, "Timeline and process for review of expressions of interest for humanitarian partnership", hämtad 2025-06-17.

⁸⁸ Sida, *Vägledning för bedömning av intresseanmälan och urval av humanitära organisationer för extern granskning*, u.å.

⁸⁹ Sida, "Timeline and process for review of expressions of interest for humanitarian partnership", hämtad 2025-06-17.

bedömde även organisationernas förmåga att bedriva verksamhet i svårtillgängliga områden och att arbeta med lokalisering av det humanitära biståndet. Bedömningskriterierna ligger i linje med principerna i Grand Bargain.⁹⁰

De 25 organisationer som fick högst totalpoäng i Sidas interna bedömning gick vidare till nästa steg i processen: en utvärdering genomförd av externt upphandlade konsulter. Alla organisationer som skickade in fullständiga intresseanmälningar fick återkoppling från Sida senast den 30 januari 2025 om huruvida de gått vidare i processen eller ej. Beslutet om vilka som gått vidare publicerades också på Sidas hemsida. Urvalet av de 25 som gick vidare gjordes och godkändes enligt Sida av den humanitära avdelningen.⁹¹ Det finns inga handlingar som visar vem som beslutade om urvalet eller när urvalet gjordes. Däremot är det tydligt vilka handlingar som tillfördes ärendet och utgjorde underlag för urvalet. De organisationer som bett om Sidas bedömning har fått det.⁹²

Med den externa utvärderingen som underlag planerar Sida att göra ytterligare bedömningar av organisationerna för att välja vilka som får ansöka om humanitär finansiering. I samband med det ska Sida även se till att de valda samarbetspartnerna kompletterar varandra, så att gruppen som helhet på bästa sätt kan bidra till att uppnå målen för det humanitära biståndet. Först efter att Sida berett organisationernas ansökningar planerar Sida att fatta beslut och meddela vilka av de ansökande organisationerna som blir samarbetspartner för den kommande strategiperioden.⁹³

⁹⁰ Sida, *Vägledning för bedömning av intresseanmälan och urval av humanitära organisationer för extern granskning*, u.å.

⁹¹ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

⁹² Se e-postkonversation mellan Sida och Lutheran World Federation 2025-01-30–2025-02-13.

⁹³ Sida, "Call for expression of interest for humanitarian partnership with Sida has closed", hämtad 2025-01-20; Sida, "Timeline and process for review of expressions of interest for humanitarian partnership", hämtad 2025-04-02.

4 Sidas arbete med fördelning av det humanitära biståndet

I det här kapitlet redogör vi för våra iakttagelser för den andra delfrågan: Är Sidas arbete med att fördela det humanitära biståndet effektivt?

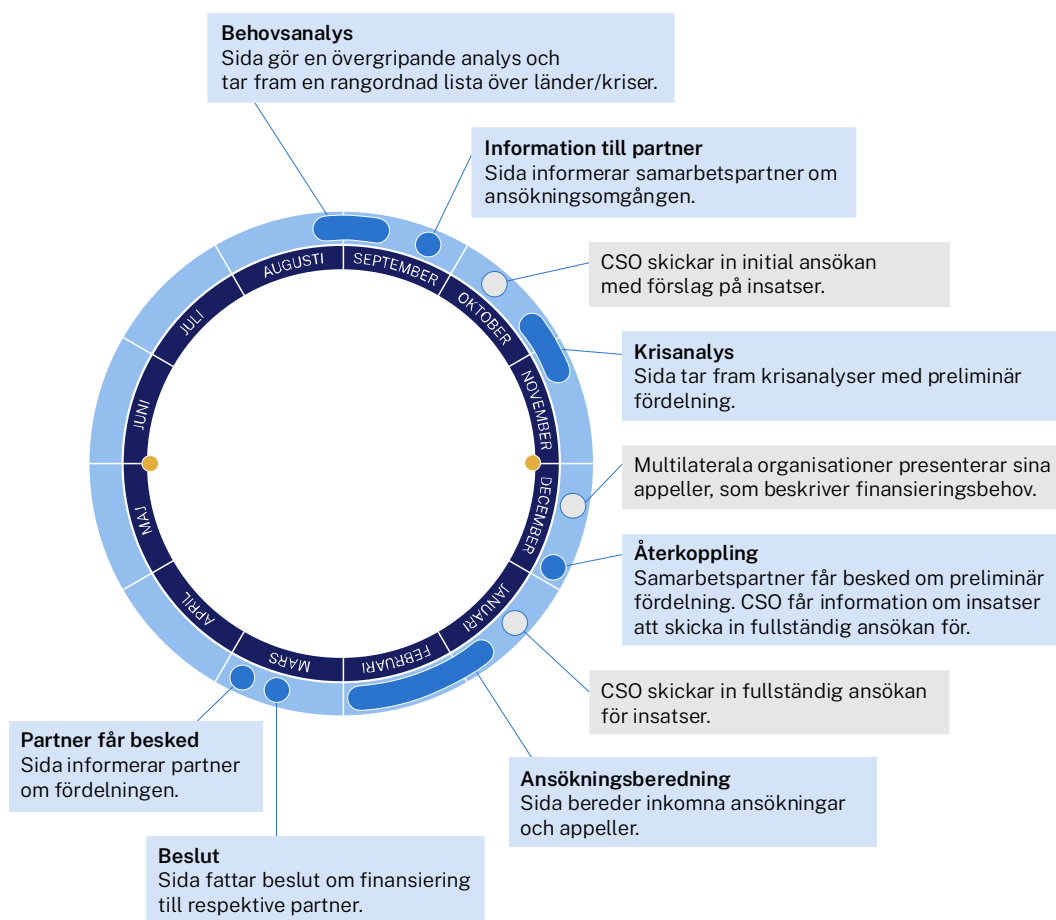
Granskningen visar att Sida har en tydlig process för att fördela det humanitära biståndet mellan olika kriser, men att det är svårare att följa processen för fördelning av medel inom respektive kris. Granskningen visar även att Sidas fördelning av medel är baserad på humanitära behov. I vissa fall saknas det dock tydliga motiveringar till varför en viss samarbetspartner har fått finansiering för en specifik insats. Det gör att det blir oklart vilken betydelse Sida gett tidigare resultat, lärdomar och bedömda kostnader och risker i fördelningen av det humanitära biståndet. Vi konstaterar också att Sidas processer för att fördela det humanitära biståndet kräver mycket tid och resurser, såväl för Sida som för samarbetspartnerna.

4.1 Processen för fördelning av det humanitära biståndet är delvis tydlig och transparent

Sidas process för fördelning av humanitärt bistånd sker i flera steg och vid flera tillfällen varje år. Vissa delar av processen är tydliga, medan andra är svårare att följa. Processen ser delvis olika ut beroende på om det gäller en civilsamhällsorganisation eller en multilateral organisation. Figur 3 ger en översikt över processen.⁹⁴

⁹⁴ Sida, *Global Humanitarian Allocation Analysis: Methodology Summary*, 2024; orienterande samtal med chef på Sidas humanitära avdelning, 2024-04-29.

Figur 3 Sidas årshjul för fördelning av det humanitära biståndet

Anm.: De gula prickarna symboliserar Sidas två stående extra fördelningar av medel som beskrivs i avsnitt 4.1.7.

4.1.1 Sidas fördelning mellan olika kriser utgår ifrån tydliga kriterier, och kriser där det finns störst behov får mest medel

Sida gör varje år en sammanställning av data som resulterar i en genomsnittlig uppgift som värderar respektive kris, för att få fram en rangordnad lista över de kriser där det finns störst behov av humanitärt bistånd. De kriser som rankas högst får mest finansiering.

Beräkningarna utgår ifrån de senaste tillgängliga data, och förutbestämda frågor inom de tre kategorierna *Humanitära behov i krisen*, *Det humanitära systemets kapacitet i krisen* och *Landets egen kapacitet att svara upp mot behoven*.⁹⁵ För 2024 valde Sida att förmedla humanitärt bistånd till 30 kriser inom ramen för den ordinarie årliga fördelningsprocessen.⁹⁶

⁹⁵ Sida, *Global Humanitarian Allocation Analysis: Methodology Summary*, 2024.

⁹⁶ Sida, *Global Humanitarian Allocation Analysis: Methodology Summary*, 2024; Sida, *Sida HUM Allocation analysis summary --> Initial allocation 2024*, u.å.

Sidas sammanställning av information och beräkningar sker i en separat databas, och inte i Sidas insatshanteringssystem Trac. Sida behöver själva föra in informationen i databasen, och göra sammanställningarna och beräkningarna.⁹⁷

Sida ger en övergripande beskrivning av sin modell för fördelning av humanitärt bistånd på sin webbplats.⁹⁸ Sidas samarbetspartner uppfattar processen för fördelning mellan olika kriser som behovsbaserad och tydlig.⁹⁹

4.1.2 Samarbetspartner får tydlig och transparent information om ansökningsomgången

De samarbetspartner som är civilsamhällesorganisationer får i september information om vilka kriser som Sida preliminärt kommer att prioritera att ge humanitärt bistånd till, hur årets ansökningsomgång kommer att se ut, inklusive tidsplan, och vilka perspektiv som Sida ser som särskilt viktiga.¹⁰⁰ Utifrån detta tar organisationerna fram initiala årliga ansökningar med information om sin egen organisation och kortfattade beskrivningar av de specifika humanitära insatser som de har möjlighet att göra under nästkommande år.¹⁰¹ Sida har under de senaste åren utvecklat informationen till civilsamhällesorganisationerna, utifrån att organisationerna efterfrågat det. När samarbetspartnerna vet mer om vad Sida prioriterar att ge stöd till kan de fokusera sina ansökningar på det. Det underlättar för organisationerna att planera och förbereda för kommande humanitär verksamhet.¹⁰²

De partner som är multilaterala organisationer ansöker inte om medel, utan skriver så kallade appeller, vanligtvis i slutet av året, där de presenterar sin verksamhet och de behov av humanitärt bistånd som de ser.¹⁰³ Informationen till dem fokuserar därför på de perspektiv som Sida ser som särskilt viktiga att beakta i sin beredningsprocess.¹⁰⁴

4.1.3 Otydliga kriterier och motiveringar för Sidas fördelning inom kriser, men strävan är att möta de största humanitära behoven

Efter att Sida har gjort en preliminär fördelning av biståndet mellan kriser, får Sidas handläggare för respektive kris i uppgift att ta fram en humanitär krisanalys. I krisanalysen ska handläggaren bland annat beskriva de humanitära behoven och fokus för Sidas humanitära bistånd till krisen. Handläggaren ska även bedöma vilka

⁹⁷ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-02-12a.

⁹⁸ Sida, "Sidas arbete med humanitärt bistånd", hämtad 2025-05-05.

⁹⁹ Intervju med representanter för Sidas samarbetspartner, 2025-01-29; 2025-02-13; 2025-02-18a; 2025-03-06; 2025-03-07a.

¹⁰⁰ Se Sidas e-post till de av Sidas samarbetspartner som är civilsamhällesorganisationer: Sida, *Message from Sida's Director of Humanitarian Assistance*, 2024-09-13.

¹⁰¹ Sidas e-post till de av Sidas samarbetspartner som är civilsamhällesorganisationer: Sida, *Message from Sida's Director of Humanitarian Assistance*, 2024-09-13; Sida, *NGO Guidelines*, 2024-12-05.

¹⁰² Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-02-12b.

¹⁰³ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-02-12b.

¹⁰⁴ Se Sidas e-post till de av Sidas samarbetspartner som är multilaterala organisationer: Sida, *Message from Sida's Director of Humanitarian Assistance*, 2024-09-13.

av Sidas samarbetspartner som är bäst lämpade att agera i krisen och därför ska få finansiering, och ge en kort motivering till varför.¹⁰⁵

I vår granskning av ett urval av de krisanalyser som Sida tog fram 2024 ser vi att handläggarna tydligt har beskrivit de humanitära behoven, och ofta även vad som är fokus för Sidas humanitära bistånd till krisen. Ibland saknas dock en tydlig motivering till varför handläggaren föreslår att en specifik samarbetspartner och insats ska få finansiering. Ofta saknas även en tydlig bedömning av samarbetspartnerns kapacitet i den aktuella krisen.¹⁰⁶

I våra intervjuer framhåller Sidahandläggare att de strävar efter att det humanitära biståndet ska gå till att möta de största behoven. Det innebär att de ofta prioriterar att föreslå finansiering till samarbetspartner som finns i de mest utsatta områdena i ett land, eller som arbetar med den typ av humanitärt bistånd som behövs mest i den aktuella krisen. Flera handläggare framhåller även betydelsen av att Sida är en långsiktig och förutsägbar givare. Det innebär att de ofta även prioriterar finansiering till samarbetspartner som sedan tidigare fått finansiering i den aktuella krisen. Det blir extra aktuellt i de fall Sida drar ner på det totala humanitära biståndet till den krisen.¹⁰⁷

4.1.4 Ny vägledning förtydligar kriterier att utgå ifrån, men har använts i begränsad utsträckning

Före 2024 fanns ingen skriftlig vägledning för hur handläggarna ska välja samarbetspartner och insatser i en specifik kris. Det har bidragit till att det varit otydligt vilka kriterier Sida har haft för sina val. Under hösten 2024 tog Sida fram en sådan vägledning, med syftet att beskriva den praxis som utvecklats bland handläggarna.¹⁰⁸ Dock framkommer i våra intervjuer att vägledningen använts i begränsad utsträckning. Flera av de mer erfarna handläggarna lyfte fram att vägledningen nog framför allt är tänkt att hjälpa nya handläggare. En av de nya handläggarna som vi intervjuade har dock framför allt förlitat sig på kollegor när hen föreslagit sin fördelning av medel mellan samarbetspartner och insatser, snarare än på vägledningen.¹⁰⁹

Vägledningen utgår ifrån sex huvudkriterier, och tre kompletterande kriterier, som handläggarna kan använda för att avgöra vilken organisation som är bäst lämpad att genomföra en insats i en given kris. Vägledningen ger en förklarande text och stödfrågor till respektive kriterium. För kriteriet *Relevans* kan handläggaren bland

¹⁰⁵ Sida, *Template Humanitarian Crisis Analysis 2025*, u.å.

¹⁰⁶ Se exempelvis Sidas krisanalyser (*Humanitarian Crises Analysis*) för 2024 för Afghanistan (2024-09-20); Jemen (2024-03-31); Moçambique (2024-03-31); Nigeria (2024-03-31); Ukraina (2024-09-22).

¹⁰⁷ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17b; 2025-02-17; 2025-02-20; 2025-02-21; 2025-03-25; 2025-04-03; 2025-04-04; 2025-05-13.

¹⁰⁸ Sida, *Att välja partner på krisnivå: vad menar Sida HUM med "best placed actor"?*, u.å.; intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-02-12a.

¹⁰⁹ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning 2025-02-17; 2025-02-20; 2025-02-21; 2025-03-25; 2025-04-04; 2025-05-13.

annat titta på om partners verksamhet faktiskt uppnår avsedda mål; för kriteriet *Jämlika lokala partnerskap* kan handläggaren bland annat väga in omfattningen och kvaliteten på samarbetspartners samarbete med lokala organisationer; för kriteriet *Anpassningsförmåga* kan handläggaren bland annat ta hänsyn till i vilken grad samarbetspartnern har kapacitet att snabbt ställa om sin verksamhet och fortsätta att arbeta effektivt när förutsättningar ändras. Kriterierna ligger i linje med målen i den humanitära strategin och åtagandena i Grand Bargain.¹¹⁰

4.1.5 Krisanalyser och återkoppling på initiala ansökningar ger ökad förståelse för fördelningen

När regeringen i december har beslutat om Sidas regleringsbrev, och Sida vet vilka medel de disponerar, gör Sida en sista översyn av sin preliminära fördelning av medel mellan kriser och samarbetspartner, och informerar sina samarbetspartner. De som är civilsamhällesorganisationer får därmed besked om vilka insatser som de får skicka in fullständiga ansökningar om.

Under de senaste åren har Sida gett en mer utförlig återkoppling på civilsamhällesorganisationernas initiala ansökningar, i samband med att de informerar om den preliminära fördelningen. Återkopplingen inkluderar både medskick inför att partnererna ska ta fram fullständiga ansökningar, och information om varför Sida valt att inte gå vidare med andra insatser.

Civilsamhällesorganisationerna uppger i intervjuer att återkopplingen har varit värdefull, eftersom den ger större förståelse för vilka insatser Sida avser finansiera och inte. Det ger organisationerna bättre förutsättningar för att planera och förbereda för kommande humanitär verksamhet.¹¹¹

Även krisanalyserna ger viss information om hur Sida har resonerat när de har gjort sin preliminära fördelning av medel. Krisanalyserna publiceras efter att Sida fattat sina slutgiltiga beslut i mars.

4.1.6 Beredningarna saknar bedömningar av partners kapacitet i specifika länder, och saknar motiveringar till valda insatser

När Sida har fått de multilaterala organisationernas appeller och de fullständiga ansökningarna från civilsamhällesorganisationerna, gör respektive organisationsansvarig handläggare en beredning av det finansiella stödet till den samarbetspartner som hen ansvarar för. Det är alltså en sammantagen beredning av alla de insatser som partnern föreslås få finansiering för i de olika kriserna.

I beredningarna bedömer Sida samarbetspartnerns kapacitet inom en rad olika områden. Samtliga av Sidas humanitära samarbetspartner är globala aktörer, och

¹¹⁰ Sida, *Att välja partner på krisnivå: vad menar Sida HUM med "best placed actor"?*, u.å. Övriga kriterier är måluppfyllnad och effekt, geografisk närvaro, principfasthet, viktig underfinansierad verksamhet, koherens och kostnadseffektivitet.

¹¹¹ Intervju med representanter för Sidas samarbetspartner, 2025-01-29; 2025-03-06.

Sidas bedömningar utgår oftast ifrån samarbetspartnerns kapacitet på global nivå. Det saknas oftast en bedömning av samarbetspartnerns kapacitet och verksamhet i respektive land. Det leder till att skillnader i kapacitet mellan olika landkontor inom samma organisation sällan framgår, och det blir svårt att utläsa hur samarbetspartnerns kapacitet i ett specifikt land har spelat in i Sidas fördelning av medel inom en viss kris.¹¹²

Beredningarna inkluderar oftast beskrivningar av de insatser som handläggaren föreslår att samarbetspartnern ska få finansiering för. Insatsbeskrivningarna är i stort sett desamma som i respektive krisanalys. Det innebär att det även i beredningarna ibland saknas en tydlig motivering till varför handläggaren föreslår att samarbetspartnern ska få finansiering för en specifik insats.¹¹³

Utifrån de ordinarie årliga beredningarna fattar Sida i mars varje år beslut om hur merparten av årets humanitära bistånd ska fördelas mellan kriser och samarbetspartner. Sida fattar ett sammanhållet beslut per samarbetspartner. Därefter tar Sida fram ett avtal, alternativt uppdaterar gällande avtal med nya beviljade medel, för att reglera de krav och förväntningar som finns mellan Sida och samarbetspartnern.¹¹⁴

4.1.7 Sida beslutar om extra medel löpande, vilket gör att arbetet med att fördela det humanitära biståndet pågår hela året

Sida förmedlar omkring 90 procent av sin årsbudget för humanitärt bistånd i mars varje år, som följd av den årligt återkommande fördelningsprocess som vi beskrivit ovan.¹¹⁵ Resterande 10 procent sparar Sida som en reserv för att ha möjlighet att under året ge ytterligare humanitärt bistånd till nya eller förvärrade kriser. Tilldelning från reserven sker utifrån en liknande process som för de ordinarie årliga tilldelningarna, men något förenklat. Processen startar med att Sida uppdaterar sin övergripande behovsanalys för att få en uppdaterad lista på de kriser där det finns störst behov av humanitärt bistånd. Sida frågar sedan de samarbetspartner som Sida bedömer är relevanta i de aktuella kriserna, om de har intresse av och kapacitet att ta emot finansiering för att genomföra extra humanitära insatser. Om samarbetspartnern säger ja, får den ansöka. Därefter bereder och beslutar Sida om de extra medlen, och Sida och samarbetspartnern undertecknar ett uppdaterat avtal. Sida har haft två stående extra fördelningar av medel varje år, en i mitten av året och en i slutet av året. För 2025 har Sida beslutat att slå ihop dessa till en stående extra

¹¹² Se Sidas beredning av insats (grundberedning) gällande DRC (2022-03-27); ICRC (2022-03-10); NRC (2021-03-02); OCHA CBPF (2023-03-01); Unicef (2022-02-25); WFP (2022-02-21).

¹¹³ Se exempelvis Sidas ordinarie årliga beredningar av stöd för 2024 till DRC och OCHA CBPF: Sida, *Beredning av insatsändring – DRC HUM 2022–2025*, 2024-03-08; Sida, *Beredning av insatsändring – OCHA CBPF 2023–2025*, 2024-02-19.

¹¹⁴ Se exempelvis Sidas beslut och avtal med Unicef efter den ordinarie årliga beredningen av stöd för 2024: Sida, *Beslut om ändring av insats – UNICEF HUM STÖD 2022–2025*, 2024-02-21; Sida, *Amendment No 2 to the "Agreement between Sweden and the United Nations Children's Fund (UNICEF) on Non-Thematic Support to Humanitarian Programmes 2023"*, 2024-03-12.

¹¹⁵ Sida, *Sida Humanitarian Assistance 2024*, april 2024.

fördelning.¹¹⁶ Ofta beslutar Sida även om ytterligare fördelningar varje år, på grund av förändrade omständigheter eller hastigt uppkomna nya kriser.¹¹⁷

Utöver stöd till en specifik verksamhet kan Sida bevilja en pott med icke allokerade medel till en samarbetspartner, för oförutsedda och förvärrade kriser. Sida betalar ut medlen till samarbetspartnern i samband med den första utbetalningen för året, men partnern behöver ansöka till Sida om att få använda medel från potten. Ansökningarna och beredningarna sker utifrån ett förenklat förfarande. Målet är att medlen ska kunna användas inom några dygn från det att en kris har inträffat eller förvärrats.¹¹⁸ Beredningar och beslut sker löpande under året.

4.2 Det går inte att utläsa hur tidigare resultat, lärdomar eller bedömda kostnader och risker påverkar Sidas fördelning

Sida gör i sina beredningar bedömningar av såväl samarbetspartner som föreslagna insatser, inom en rad olika områden. Det är dock ofta svårt att utläsa i vilken utsträckning de bedömningarna påverkar Sidas fördelning av det humanitära biståndet.¹¹⁹

I beredningarna beskriver Sida hur de olika insatserna är tänkta att bidra till målen i regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd.¹²⁰ Dock saknar insatsbeskrivningarna ofta en hänvisning till tidigare resultat och lärdomar. Beredningarna inkluderar exempel på tidigare resultat som samarbetspartnern uppnått, men Sida gör sällan en tydlig koppling mellan de resultaten och förslag på ny finansiering. Sammantaget gör det att det är svårt att utläsa i vilken utsträckning tidigare resultat och lärdomar påverkar Sidas fördelning av det humanitära biståndet.

I beredningarna gör Sida även riskbedömningar i relation till samarbetspartnern. Riskbedömningarna är ofta på en övergripande nivå och fokuserar på risker som rör samarbetspartnern som helhet. Det framgår inte om bedömningarna påverkar hur Sida fördelar sina medel.¹²¹

¹¹⁶ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

¹¹⁷ Se exempelvis Sidas beredningar av stöd till WFP under 2022, totalt fem beredningar (2022-02-21; 2022-03-15; 2022-05-04; 2022-05-24; 2022-11-11).

¹¹⁸ Se exempelvis dialog mellan Sida och Unicef om möjligheten att använda medel ur Unicefs pott med icke allokerade medel för insatser i Myanmar och Demokratiska republiken Kongo: E-post-korrespondens mellan Sida och Unicef, *Request from UNICEF for allocations to Myanmar and DRC*, 2023-08-03–2023-08-30.

¹¹⁹ Se exempelvis Sidas beredning av insats (grundberedning) gällande DRC (2022-03-27); ICRC (2022-03-10); NRC (2021-03-02); OCHA CBPF (2023-03-01); Unicef (2022-02-25); WFP (2022-02-21) samt Sidas ordinarie årliga beredningar av stöd för 2024 för DRC (2024-03-08); ICRC (2024-02-12); NRC (2024-03-25); OCHA CBPF (2024-02-19); Unicef (2024-02-08); WFP (2024-02-15).

¹²⁰ Ett undantag är i beredningar av stöd till ICRC, som enbart inkluderar en lista med länder och förslag på humanitärt bistånd till ICRC:s arbete i landet. Jämför exempelvis Sidas ordinarie årliga beredning av stöd för 2024 till OCHA CBPF med motsvarande till ICRC: Sida, *Beredning av insatsändring – OCHA CBPF 2023–2025*, 2024-02-19; Sida, *Beredning av insatsändring – ICRC Appeals 2022–2025: Operations*, 2024-02-12.

¹²¹ Se exempelvis Sidas krisanalyser (*Humanitarian Crises Analysis*) för 2024 för Afghanistan (2024-09-20); Jemen (2024-03-31); Moçambique (2024-03-31); Nigeria (2024-03-31) och Ukraina (2024-09-22).

Beredningarna inkluderar även Sidas bedömning av om insatsens budget är rimlig i förhållande till målen för insatsen, och om det finns risker kopplat till insatsens budget. Bedömningarna är olika utförliga, vilket till viss del speglar hur pass detaljerad samarbetspartnerns budget är. Det går dock inte att utläsa i vilken utsträckning budgeterade kostnader har påverkat Sidas fördelning av medel till samarbetspartnern.

I Sidas ställningstagande till inkommen rapportering ger Sida en kommentar på den finansiella rapporteringen från samarbetspartnern. Sida noterar exempelvis om partnern har spenderat mindre pengar än planerat, eller om det är vissa kostnader som Sida ser som anmärkningsvärda.¹²² Det finns ingen tydlig koppling mellan Sidas ställningstagande kring inkommen rapportering, och Sidas beredningar om nya medel. Det gör det svårt att utläsa i vilken utsträckning en samarbetspartners tidigare finansiella utfall har påverkat Sidas fördelning av nya medel till partnern.

I beredningarna bedömer Sida även i vilken utsträckning samarbetspartner lever upp till åtagandena i Grand Bargain. Det sker framför allt i samband med att Sida gör sin så kallade grundberedning inför ett nytt samarbetsavtal med partnern. För OCHA:s landfonder är det tydligt att det faktum att de vidareförmedlar en relativt stor andel medel till lokala och nationella aktörer är ett starkt skäl för Sida att ge humanitärt bistånd till landfonderna. I övrigt går det inte att utläsa om Sidas bedömningar av i vilken utsträckning samarbetspartnerna lever upp till åtagandena i Grand Bargain påverkar fördelningen av medel.

4.3 Sida strävar efter att följa Grand Bargain i sin fördelning, men det är svårt att tillämpa åtagandena fullt ut

Sida strävar efter att ge humanitärt bistånd i linje med åtagandena i överenskommelsen Grand Bargain. Sedan 2016 har Sida ökat andelen flexibla och fleråriga stöd, men arbetet för ökad lokalisering går trögare. Det finns målkonflikter i överenskommelsen, och faktorer som utgör hinder för att Sida fullt ut ska kunna leva upp till åtagandena.

4.3.1 Sida ger fler flexibla och fleråriga stöd

Som vi har beskrivit tidigare syftar överenskommelsen Grand Bargain till att förbättra effektiviteten i det humanitära biståndet. Målet är att nå fler människor i behov och spendera mindre pengar på administration och omkostnader, samtidigt som man förbättrar utformningen och genomförandet av humanitära insatser.¹²³ En viktig del i Grand Bargain handlar om att öka andelen fleråriga och flexibla stöd, och Sverige har under flera år varit med och lett arbetet med dessa frågor.¹²⁴ Såväl Sida som

¹²² Se exempelvis Sidas ställningstagande till den finansiella rapporteringen för 2023 från DRC (2024-10-04); ICRC (2024-07-23); NRC (2024-10-10); OCHA CBPF (2024-09-20); Unicef (2024-11-06); WFP (2024-09-27).

¹²³ Europeiska kommissionen, "European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations", hämtad 2025-08-18.

¹²⁴ Se tex. Inter-Agency Standing Committee, *Quality funding: How to reach critical mass*, u.å.

samarbetspartner framhåller att Sida har kommit längre än många andra givare när det gäller att ge flexibel och flerårig finansiering, något som många samarbetspartner sätter stort värde på.¹²⁵

Sida har ökat sin andel flexibel finansiering sedan starten av Grand Bargain 2016.¹²⁶ Förändringen har framför allt skett genom att Sida gått från att i huvudsak förmedla sitt humanitära bistånd i form av projektbaserade stöd, till att på senare år förmedla en ökad andel programbaserade stöd, vilket är ett mer flexibelt stöd. År 2016 hade Sida inga programbaserade humanitära stöd, medan 26 procent av stöden var programbaserade 2022.

Det programbaserade stödet ger samarbetspartnerna mer flexibilitet, eftersom det i större utsträckning möjliggör för partnern att själv göra ändringar i sin planering utan att först få det godkänt av Sida. Enligt samarbetspartner ökar det deras förmåga att bedriva en behovsbaserad humanitär verksamhet, eftersom det blir enklare att snabbt ställa om verksamheten till att svara upp mot nya eller förvärrade humanitära behov.¹²⁷ En samarbetspartner som får projektbaserat stöd ska presentera en specificerad projektbeskrivning och projektbudget i ansökan om finansiering. Om samarbetspartnern behöver göra ändringar i sin planering behöver Sida vanligtvis godkänna ändringarna innan de genomförs. Vid ett programbaserat stöd får samarbetspartnern i stället presentera mer övergripande information, och det finns möjlighet att göra ändringar utan godkännande av Sida. Exempel på programbaserade stöd är de stöd som Sida ger till samarbetspartners landprogram, det vill säga partnerns samlade verksamhet i ett land.¹²⁸

Sida har även ökat sin andel flerårig finansiering sedan 2016. År 2016 hade Sida ingen flerårig finansiering, medan 20 procent av stöden var fleråriga 2022.¹²⁹ Ett exempel är stödet till NRC, som gått från att 2022 enbart få ettårig humanitär finansiering från Sida till att 2024 få flerårig finansiering till elva länder.¹³⁰ Enligt Sida ökar den fleråriga finansieringen samarbetspartnerns förmåga att planera och genomföra sin verksamhet och söka mer hållbara humanitära lösningar för att möta humanitära behov i utdragna kriser. Samarbetspartner lyfter även fram att det gör det lättare att nå de mest utsatta, då flerårig finansiering gör det enklare att över tid bygga

¹²⁵ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-02-12b; intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17a; 2025-01-17b; 2025-02-17; intervju med representanter för Sidas samarbetspartner, 2025-01-29; 2025-02-18a; 2025-03-07a.

¹²⁶ Se Sveriges rapportering till Inter-Agency Standing Committee i relation till Grand Bargain för åren 2016–2023.

¹²⁷ Sida, *Fördjupad strategirapport Sveriges humanitära bistånd genom Sida 2021–2025*, u.å.

¹²⁸ Sida, *NGO Guidelines*, 2024-12-05.

¹²⁹ Se Sveriges rapportering till Inter-Agency Standing Committee i relation till Grand Bargain för åren 2016–2023.

¹³⁰ Jämför Sidas ordinarie årliga beredning av stöd till NRC för 2021 med motsvarande för 2024: Sida, *Beredning av insats – NRC HUM 2021–2025*, 2021-03-02; Sida, *Beredning av insatsändring – NRC's Humanitarian Programme 2021–2025*, 2024-03-25.

relationer med de aktörer som kontrollerar tillträde till områden där det finns behov av humanitärt bistånd.¹³¹

4.3.2 Arbetet mot ökad lokalisering går trögare

En annan viktig del i Grand Bargain handlar om att öka lokaliseringen av det humanitära biståndet. Det innebär att arbeta för ökat stöd och finansiering till lokala och nationella aktörer som finns nära de humanitära kriserna.¹³² Lokala och nationella aktörer är ofta först på plats för att svara upp mot humanitära behov, och finns på plats både före, under och efter krisen. De spelar ofta en avgörande roll i humanitära kriser och det är därför effektivt att öka stödet och finansieringen till dem.¹³³

Sidas arbete med att öka lokaliseringen av det humanitära biståndet går trögare än arbetet för att öka andelen fleråriga och flexibla stöd, vilket framgår av Sveriges rapportering om Grand Bargain. Ett mått, om än trubbigt, på graden av lokalisering är andelen medel som förs vidare till lokala och nationella aktörer. För 2016 uppskattade Sida att omkring 12 procent av den humanitära finansieringen gick till lokala och nationella aktörer. För 2022 beräknade Sida att andelen var uppe på knappt 17 procent. Det är fortsatt en bit från målet på 25 procent, men samtidigt betydligt högre än den globala andelen, som för 2022 låg på 1,8 procent.¹³⁴

Under 2024 inledde Sida ett pilotinitiativ som innebär ett direkt samarbete med tre lokala aktörer i tre olika länder. Det är ett försök att komma vidare i arbetet för ökad lokalisering. Syftet är både att öka Sidas finansiering av lokala och nationella aktörer, och att ge Sida erfarenhet och lärdomar som kan ligga till grund för att ytterligare utveckla arbetet för ökad lokalisering.¹³⁵

4.3.3 Det finns hinder för Sida att leva upp till Grand Bargain

Granskningen visar att Sida strävar efter att ge humanitärt bistånd i linje med Grand Bargain, men att det finns faktorer som utgör hinder. De multilaterala organisationernas appeller är till exempel alltid ettåriga, vilket Sida menar gör det svårare att ge flerårig finansiering till dem.¹³⁶ Sida bedömer också att det inte är lämpligt att ge fleråriga eller flexibla stöd till en ny partner. Sida anser att det är bättre att börja med projektbaserade stöd, för att senare inkludera fleråriga och mer flexibla stöd.¹³⁷ Det har till exemplet varit fallet med DRC, som 2022 som ny

¹³¹ Sida, *Fördjupad strategirapport Sveriges humanitära bistånd genom Sida 2021–2025*, u.å.

¹³² Inter-Agency Standing Committee, "Grand Bargain Workstreams", hämtad 2025-08-19.

¹³³ Inter-Agency Standing Committee, "More support and funding tools for local and national responders", hämtad 2025-08-19.

¹³⁴ Se Sveriges rapportering till Inter-Agency Standing Committee i relation till Grand Bargain för åren 2016–2023; Humanitarian Policy Group, *The Grand Bargain in 2022 – An independent review*, 2023.

¹³⁵ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-02-12a.

¹³⁶ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

¹³⁷ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17b.

samarbetspartner enbart fick projektbaserat stöd. För 2024 beviljade Sida flera programbaserade stöd till DRC.¹³⁸

Sida påtalar i intervjuer även att det finns en målkonflikt mellan strävan efter å ena sidan långsiktighet och förutsägbarhet, och å andra sidan att det humanitära biståndet ska vara behovsbaserat. Eftersom behoven skiftar över tid finns en risk för att fleråriga stöd binder upp medel som i stället hade kunnat gå till ännu större behov i en annan kontext. Sida bedömer att det är rimligt att 25–30 procent av det humanitära biståndet ges inom fleråriga insatser.¹³⁹

Sida påtalar även att det finns en målkonflikt i att försöka styra det humanitära biståndet i en särskild riktning, exempelvis att öka finansieringen till lokala och nationella aktörer, samtidigt som Sida ska verka för ökad flexibilitet för samarbetspartnerna att själva bestämma över hur medlen används. Det kan även finnas en målkonflikt i att förmedla humanitärt bistånd till lokala aktörer, och samtidigt alltid välja den aktör som är bäst lämpad att möta de största humanitära behoven.¹⁴⁰

En av principerna i Grand Bargain är att minska den administrativa bördan för humanitära aktörer. Där ingår att låta partnerna använda sina egna system för ansökan och rapportering i så stor utsträckning som möjligt, och att givare harmoniserar sina administrativa krav på aktörerna.¹⁴¹ Därför strävar Sida efter att samarbetspartnerna ska kunna använda sina egna system och mallar för ansökan och rapportering. Det får dock till följd att Sida inte kräver in specifika uppgifter om åtagandena i överenskommelsen, vilket gör det svårare att följa utvecklingen mot uppsatta mål och ställa krav på förändring.

4.4 Fördelningen tar mycket tid och resurser – samtidigt som många stöd går till samma kriser och partner år efter år

Sidas processer för fördelning av det humanitära biståndet kräver mycket tid och resurser, och är utmanande för många av Sidas samarbetspartner. Samtidigt resulterar processerna i många fall i att Sida fördelar medel till samma kriser och samarbetspartner under flera år.

4.4.1 Processerna kräver mycket tid och resurser, och är utmanande för många samarbetspartner

Sidas upplägg med återkommande beredningsprocesser under året leder till att arbetet med att fördela det humanitära biståndet pågår i stort sett konstant, om än

¹³⁸ Jämför Sidas ordinarie årliga beredning av stöd till DRC för 2022 med motsvarande för 2024: Sida, *Beredning av insats – DRC HUM 2022–2025*, 2022-03-27; Sida, *Beredning av insatsändring – DRC HUM 2022–2025*, 2024-03-08.

¹³⁹ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2024-09-24a; 2025-04-22.

¹⁴⁰ Orienterande samtal med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2024-09-24b.

¹⁴¹ Inter-Agency Standing Committee, "Grand Bargain Workstreams", hämtad 2024-10-29.

med ökad intensitet från oktober till mars varje år. Varje beslut om medel föregås av en behovsanalys av Sida, en ansökan från samarbetspartnern och en beredning av Sida. Därefter åtföljs beslutet av ett nytt eller uppdaterat avtal mellan Sida och samarbetspartnern.

Omfattningen på underlagen, och arbetsinsatsen från såväl Sida som samarbetspartnern, är olika stora vid olika typer av beslut, och beroende på om det gäller en civilsamhällesorganisation eller en multilateral organisation. Arbetet med den ordinarie årliga beredningen är betydligt mer krävande för både Sida och samarbetspartnern, än tilläggsbeslut senare under året.¹⁴²

Arbetet är också mer krävande för samarbetspartner som är civilsamhällesorganisationer, än för multilaterala organisationer. Civilsamhällesorganisationerna uppfattar rutinerna för den ordinarie årliga beredningen som utmanande. De ska inkomma med fullständiga ansökningar i slutet av januari, efter besked i slutet av december om vilka insatser de får ansöka om finansiering för.¹⁴³ För att klara det behöver de i praktiken ta fram fullständiga ansökningar redan under hösten för alla insatser i de initiala ansökningarna.¹⁴⁴ De fullständiga ansökningarna ska inkludera en övergripande beskrivning av väsentliga förändringar hos samarbetspartnern, och fullständiga beskrivningar och budgetar för de insatser som partnern vill genomföra. En fullständig årlig ansökan är ofta på flera hundra sidor.¹⁴⁵ En av de samarbetspartner som vi intervjuat säger att Sidas beslut i mars, baserat på de fullständiga ansökningarna och Sidas beredning, i stort sett alltid är samma besked som det preliminära besked som Sida ger i december, baserat på de initiala ansökningarna. Därför ifrågasätter samarbetspartnern om Sida verkligen behöver begära in all den information som ska finnas i den fullständiga ansökan, för att kunna besluta om fördelningen av det humanitära biståndet.¹⁴⁶

Flera samarbetspartner lyfter som en utmaning att insatserna ofta behöver påbörjas redan i januari för att hinna genomföras enligt plan, trots att Sidas beslut om finansiering kommer först i mars. Om Sida då inte beviljar insatsen, får samarbetspartnern själv stå för kostnader för aktiviteter som genomförts före beslutet.¹⁴⁷

¹⁴² Jämför exempelvis ansökningar, beredningar, beslut och avtal i relation till NRC för den ordinarie årliga fördelningen i mars 2024 (2024-01-31; 2024-03-25; 2024-03-25; 2024-04-05) med motsvarande för den extra fördelningen i juni 2024 (gällande Demokratiska republiken Kongo, u.å.; gällande Myanmar, u.å.; 2024-06-17; 2024-06-20; 2024-06-28).

¹⁴³ Se Sidas e-post till de samarbetspartner som är civilsamhällesorganisationer: Sida, *Message from Sida's Director of Humanitarian Assistance*, 2024-09-13; Sida, *NGO Guidelines*, 2024-12-05.

¹⁴⁴ Orienterande samtal med Svenska nätverket för humanitära aktörer, 2024-11-14.

¹⁴⁵ Se exempelvis NRC:s fullständiga ansökan till Sida för 2024: Norwegian Refugee Council, *NRC Annual Submission 2024*, 2024.

¹⁴⁶ Intervju med representant för Sidas samarbetspartner, 2025-01-29.

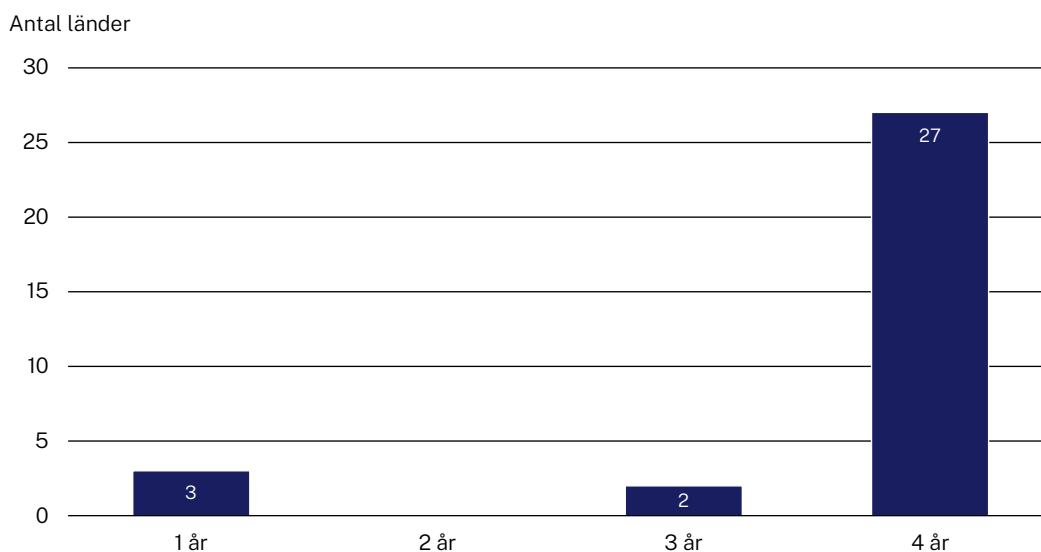
¹⁴⁷ Intervju med representant för Sidas samarbetspartner, 2025-01-29.

Flera Sidamedarbetare lyfter fram att Sidas insatshanteringssystem Trac är uppbyggt för att passa handläggningen av utvecklingsinsatser, och inte humanitära insatser. De menar att det gör handläggningen av det humanitära biståndet mer komplicerad än vad som är nödvändigt och att det leder till onödigt arbete.¹⁴⁸

4.4.2 Sidas humanitära bistånd går i många fall till samma kriser och samarbetspartner under flera år

Samtidigt som beredningsprocesserna kräver mycket tid och resurser för såväl Sida som Sidas samarbetspartner visar granskningen att Sida under 2021–2024 i de flesta fall förmedlade humanitärt bistånd till samma länder. Biståndet har i många fall även gått till samma samarbetspartner under flera år, även om det skiljer sig åt mellan olika partner. Diagram 1 visar till exempel att 27 av 32 länder fick finansiering under samtliga av de 4 år som vi granskat. Diagram 2 visar till exempel att NRC fick finansiering för humanitära insatser i 21 länder under samtliga de 4 år som vi granskat, medan finansieringen till WFP i större utsträckning gick till humanitära insatser i olika länder.

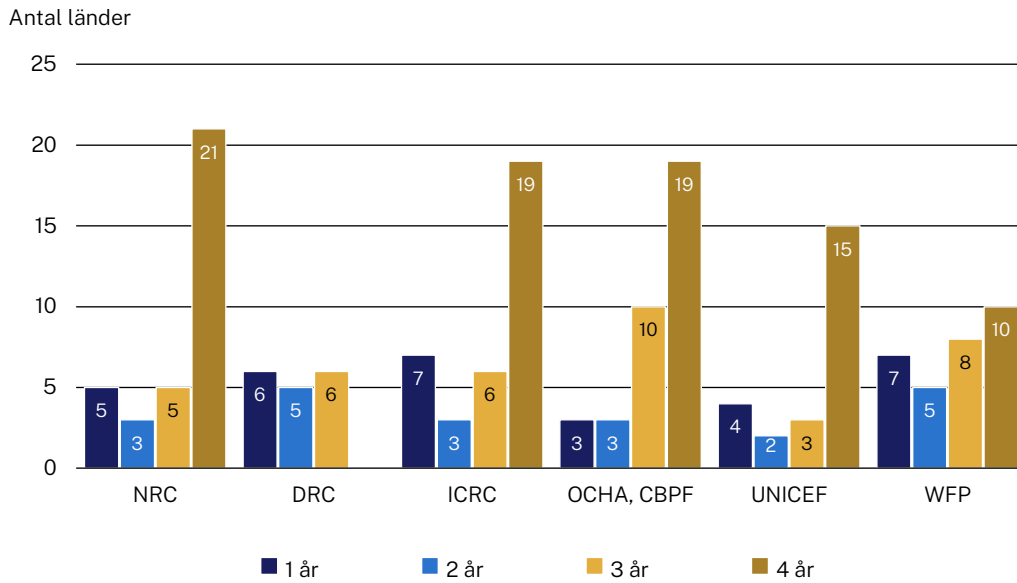
Diagram 1 Antal länder som 2021–2024 fick humanitärt bistånd från Sida i 1, 2, 3 respektive 4 år

Källa: Riksrevisionens bearbetning av statistik från Sida.

¹⁴⁸ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17a; 2025-02-17; 2025-02-20; 2025-04-03.

Diagram 2 Antal länder där samarbetspartnerna i vårt urval under 2021–2024 fick finansiering för humanitära insatser i 1, 2, 3 respektive 4 år

Källa: Riksrevisionens bearbetning av statistik från Sida.

Sidas fördelning av humanitärt bistånd utgår ifrån en återkommande analys av de humanitära behoven i världen, och av var biståndet behövs som mest. Eftersom humanitära behov, och behovet av humanitära medel, skiftar över tid ser Sidas fördelning av medel mellan kriser och samarbetspartner delvis olika ut för olika år. Dock är många av de kriser som Sida förmedlar humanitärt bistånd till utdragna och pågår under längre tid, vilket leder till att Sida ofta förmedlar humanitärt bistånd till samma kriser under flera år. Det indikerar att det skulle vara möjligt att förenkla processerna för fördelningen av det humanitära biståndet.

5 Sidas uppföljning av det humanitära biståndet

I det här kapitlet redogör vi för våra iakttagelser för den tredje delfrågan: Är Sidas uppföljning av det humanitära biståndet effektiv?

Granskningen visar att Sida följer upp det humanitära biståndet på många olika sätt, men att uppföljningen inte är systematisk. Uppföljningen utgår ifrån organisationsspecifika riskbedömningar och uppföljningsplaner, men det går inte att se om Sida följer upp biståndet i enlighet med planerna. Det begränsar Sidas möjligheter att använda information från uppföljningen för beslutsfattande, lärande och ansvarsutkrävande, bland annat i relation till fördelningen av det humanitära biståndet. Granskningen visar även att det finns resurser inom Sida som den humanitära avdelningen bör kunna dra större nytta av.

5.1 Uppföljningen utgår ifrån organisationspecifika risker och uppföljningsplaner

Sida gör riskbedömningar och uppföljningsplaner för varje samarbetspartner. Riskbedömningarna och uppföljningsplanerna är på global nivå och inkluderar sällan information om samarbetspartners verksamhet i enskilda länder. Sida gör även en beskrivning av övergripande risker och uppföljningsbehov i genomförandet av den humanitära strategin. Det saknas dock en sammanställning av de risker och uppföljningsbehov som Sida identifierat i relation till de olika samarbetspartnerna.

5.1.1 Sida gör riskbedömningar och uppföljningsplaner för varje partner

Sida gör i sina grundberedningar en riskbedömning för respektive samarbetspartner. Det kan till exempel handla om risken för att samarbetspartnern brister i sitt eget arbete med risker, eller risken för korruption utifrån de utmanande kontexter som samarbetspartnern arbetar i. I efterföljande beredningar har Sida möjlighet att kommentera och uppdatera sin riskbedömning gällande partnern.¹⁴⁹

I grundberedningarna finns även en uppföljningsplan för samarbetspartnern, och så kallade dialogfrågor för det fortsatta samarbetet. Det kan till exempel handla om att Sida vill följa upp hur samarbetspartnern arbetar med riskhantering eller med prioritering av humanitära behov. Även detta har Sida möjlighet att kommentera och uppdatera i efterföljande beredningar.¹⁵⁰

Det finns ofta en koppling mellan riskbedömning, dialogfrågor och uppföljningsplan. Samtidigt ser Riksrevisionen att Sida ofta nämner fler saker i beredningar och dialoger med samarbetspartnern, som borde ha kunnat vara relevanta att inkludera i riskbedömningen och uppföljningsplanen. Det kan till exempel handla om att Sida

¹⁴⁹ Se exempelvis Sidas ordinarie årliga beredningar i relation till Unicef 2022–2024 (2022-02-25; 2023-02-23; 2024-02-08).

¹⁵⁰ Se exempelvis Sidas ordinarie årliga beredningar i relation till Unicef 2022–2024 (2022-02-25; 2023-02-23; 2024-02-08).

anser att samarbetspartnerns rapportering behöver bli bättre, eller att Sida vill följa upp hur samarbetspartnern arbetar med lokalisering.¹⁵¹

Uppföljningsplanerna är i vissa fall mer övergripande formulerade, till exempel att Sida ska ta del av samarbetspartnerns rapportering och göra uppföljningsresor till platser där partnern arbetar. I andra fall har handläggaren mer utförligt beskrivit vilka frågor som bör följas upp, men inte alltid hur det ska göras. Vi kan konstatera att det oavsett är svårt att få en tydlig bild av hur Sida har planerat att följa upp samarbetspartnerna och deras verksamhet.¹⁵²

5.1.2 Sida har inte gjort riskbedömningar av eller uppföljningsplaner för verksamhet i enskilda länder

Sida har under den period som vi granskat inte gjort någon riskbedömning i relation till enskilda kriser eller samarbetspartners verksamhet i enskilda länder. Det innebär att Sida inte har gjort någon riskbedömning för samarbetspartners olika landkontor, eller för landspecifika utmaningar.¹⁵³ Det riskerar att leda till att Sida missar att identifiera, följa upp och hantera landspecifika risker, vilket kan försämra möjligheterna att nå målen. Under 2024 påbörjade Sidas humanitära avdelning en översyn av sina rutiner för riskhantering. Det har bland annat lett till att Sida från och med 2025 inkluderat generella risker som kan finnas på landnivå i riskbedömningarna av berörda organisationer, och planerar att inkludera landspecifika risker i 2026 års krisanalyser.¹⁵⁴

Sida tar inte heller fram någon uppföljningsplan för respektive kris, trots att de flesta av Sidas uppföljningsresor sker med utgångspunkt i enskilda kriser. Det innebär att det saknas en tydlig uppföljningsplan att utgå ifrån när Sida genomför sina uppföljningsresor. I stället förväntas den personal som reser använda ovan nämnda uppföljningsplaner för var och en av Sidas samarbetspartner som arbetar i krisen – planer som alltså ofta är på en global och övergripande nivå. Endast i undantagsfall genomför Sida uppföljningsresor med fokus på enskilda samarbetspartners arbete.¹⁵⁵

5.1.3 Sida har ingen sammanställning över identifierade risker och uppföljningsbehov

I den strategiplan som Sidas humanitära avdelning skickar in till regeringen varje år beskriver Sida generella risker i genomförandet av den humanitära strategin. Det kan till exempel handla om att det finns risk för att kvaliteten i humanitära insatser får stå

¹⁵¹ Se exempelvis Sidas ordinarie årliga beredningar i relation till Unicef 2022–2024 (2022-02-25; 2023-02-23; 2024-02-08); Sida, *Ställningstagande till rapport – UNICEF Humanitarian Support 2022–2025*, 2023-10-11; Unicef, *Note for Record: Sida-UNICEF Annual Humanitarian Partnership Meeting 2023*, 2023.

¹⁵² Se exempelvis Sidas ordinarie årliga beredning av stöd för 2024 till DRC och till Unicef: Sida, *Beredning av insatsändring – DRC HUM 2022–2025*, 2024-03-08; Sida, *Beredning av insatsändring – UNICEF Humanitarian Support 2022–2025*, 2024-02-08.

¹⁵³ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

¹⁵⁴ E-post från företrädare för Sida, 2025-10-14.

¹⁵⁵ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17a; 2025-01-17b; 2025-02-17; 2025-02-20; 2025-04-04.

tillbaka när insatser behöver ske snabbt, eller att samarbetspartner väljer bort verksamhet och närvaro i svårtillgängliga områden på grund av höga kostnader och risker.¹⁵⁶ Däremot har Sida inte någon sammanställning av de riskbedömningar som Sida tagit fram för de olika samarbetsparterna.¹⁵⁷

Strategiplanerna inkluderar även en översiktlig plan för Sidas uppföljning av den humanitära strategin. Här beskriver Sida bland annat att de planerar att följa upp varje insats genom avtalsbundna rapporteringskrav, årsmöten och löpande dialog. Sida har i vissa fall även inkluderat frågor som de ser som prioriterade att arbeta med inom strategin, och områden som de vill få en fördjupad förståelse för.¹⁵⁸

Uppföljningsplanen och de prioriterade frågorna är inte specificerade i relation till specifika kriser eller samarbetspartner. Det finns inte heller någon sammanställning över de uppföljningsplaner som Sida tagit fram för de olika samarbetsparterna.¹⁵⁹

När det inte finns någon sammanställning över risker eller uppföljningsplaner blir det svårt för Sida att prioritera mellan olika risker och uppföljningsbehov inom den samlade humanitära verksamheten.

5.2 Sida följer upp biståndet på flera olika sätt, men vissa resurser bör kunna användas mer effektivt

Sidas uppföljning inkluderar såväl skriftlig rapportering från samarbetspartner som uppföljningsresor och kontinuerlig dialog med både partner och UD. Sida-handläggare lyfter fram uppföljningsresor och stöd från ambassadpersonal som särskilt värdefullt i uppföljningsarbetet, även om båda ofta begränsas av resursskäl. Granskningen visar även att det finns resurser inom andra delar av Sida som den humanitära avdelningen bör kunna dra större nytta av.

5.2.1 Sida begär årlig återrapportering och har en kontinuerlig dialog med sina samarbetspartner

Sida ställer i avtal krav på att alla samarbetspartner som får humanitär finansiering årligen, via narrativa och finansiella rapporter, ska rapportera hur de använt beviljade medel och vad det har lett till. Samarbetsparterna ska rapportera i relation till de mål och planer som finns i de ansökningar och appeller som utgjort grund för Sidas beslut om finansiering till partnern. Samarbetsparterna ska årligen även skicka in revisionsrapporter för beviljade medel.¹⁶⁰

¹⁵⁶ Se exempelvis Sidas strategiplan för 2024: Sida, *Strategiplan för Sveriges humanitära bistånd genom Sida 2021–2025*, 2024-01-23.

¹⁵⁷ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

¹⁵⁸ Se exempelvis Sidas strategiplan för 2023 och 2024; Sida, *Strategiplan för Sveriges humanitära bistånd genom Sida 2021–2025*, 2022-11-04; Sida, *Strategiplan för Sveriges humanitära bistånd genom Sida 2021–2025*, 2024-01-23.

¹⁵⁹ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

¹⁶⁰ Se exempelvis Sidas grundavtal med DRC (2022-04-06); ICRC (2022-04-04); NRC (2021-03-22); OCHA CBPF (2023-03-15); Unicef (2022-03-04); WFP (2022-03-03).

För de av Sidas samarbetspartner som är civilsamhällesorganisationer ställer Sida mer specifika krav på rapporteringen. Kraven framgår dels av avtal mellan Sida och samarbetspartnerna, dels av Sidas riktlinjer för stöd till civilsamhället. Enligt avtal ska rapporteringen bland annat inkludera information om de resultat som samarbetspartnern uppnått, och partnerns bedömning av om uppsatta mål kommer att nås. Rapporteringen ska även inkludera information om vad samarbetspartnern lärt sig från arbetet, och vilka anpassningar partnern har gjort i verksamheten utifrån det lärandet. Sida begär även information om samarbetspartnerns hantering av risker och eventuella avvikelseärenden.¹⁶¹ I Sidas riktlinjer för civilsamhällesorganisationer har Sida gjort ytterligare specificeringar av kraven. De riktlinjer som rör återrapporeringen är på flera sidor och inkluderar detaljerad information om vad Sida förväntar sig av rapporteringen.¹⁶²

Utöver den skriftliga rapporteringen har Sida en kontinuerlig dialog och återkommande möten med alla sina samarbetspartner. Det kan handla om både dialog och möten på global nivå, och mer specifika frågor som hanteras i relation till samarbetspartnerns respektive landkontor.¹⁶³

5.2.2 Uppföljningsresor anses värdefulla men begränsas av budgetskäl, och de fokuserar på kriser – inte samarbetspartner

En annan del i Sidas uppföljningsarbete är resor till de platser som Sida förmedlar humanitärt bistånd till. Resorna genomförs av både personal vid de svenska ambassaderna och personal från Sidas huvudkontor i Stockholm.¹⁶⁴

Flera handläggare lyfter fram uppföljningsresor som särskilt värdefulla för att följa upp det humanitära biståndet, och att Sidas begränsade resebudget är en utmaning. Eftersom många av resorna går till platser som kräver extra säkerhetsåtgärder, blir de ofta extra kostsamma. Sida har prioriterat resor utifrån handläggarnas krisansvar. Det är få resor som planeras utifrån handläggarnas organisationsansvar.¹⁶⁵

Vår granskning av avdelningens reserapporter visar att de framför allt beskriver den humanitära situationen i landet, och förutsättningarna för de humanitära insatserna. De ger även i viss utsträckning information om den verksamhet, och de samarbetspartner, som Sida förmedlat humanitärt bistånd till i den aktuella krisen.

¹⁶¹ Se exempelvis Sidas grundavtal med DRC (2022-04-06); ICRC (2022-04-04); NRC (2021-03-22); OCHA CBPF (2023-03-15); Unicef (2022-03-04); WFP (2022-03-03).

¹⁶² Sida, *NGO Guidelines*, 2024-12-05.

¹⁶³ Se analysdokument för granskningarna av ett urval av Sidas samarbeten; intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17a; 2025-01-17b; 2025-02-17; 2025-02-20; 2025-02-21; 2025-04-04.

¹⁶⁴ Se uppföljningsplaner i Sidas beredningar av stöd, exempelvis i Sidas beredning av insats (grundberedning) gällande DRC (2022-03-27); ICRC (2022-03-10); NRC (2021-03-02); OCHA CBPF (2023-03-01); Unicef (2022-02-25); WFP (2022-02-21).

¹⁶⁵ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17a; 2025-01-17b; 2025-02-17; 2025-02-20; 2025-04-04.

Det är dock oftast inte tydligt vilka mål, biståndsmedel eller dialogfrågor som Sida har följt upp under resan, och reserapporterna inkluderar sällan information om utvecklingen i relation till uppsatta mål eller dialogfrågor.¹⁶⁶

Flera handläggare framhåller att de i vissa fall även får en muntlig rapportering om ”sin” organisation från den kollega som varit på resa och besökt samarbetspartnern.¹⁶⁷ Sida har under 2025 utvecklat sitt arbete med uppföljningsresor, vilket vi beskriver närmare i avsnitt 5.4.

5.2.3 Ambassadresurser är viktiga, men ska räcka till mycket

Sidas humanitära avdelning hade våren 2025 totalt 4,85 årsarbetskrafter i form av humanitära fokalpunkter, fördelade på personal på tio svenska ambassader.¹⁶⁸ Alla de handläggare som vi intervjuat framhåller värdet av att ha kollegor på ambassaderna, som kan ge handläggarna i Stockholm stöd både när det gäller hur det humanitära biståndet bäst bör fördelas i den aktuella krisen, och med att följa upp den verksamhet som Sida finansierat. De handläggare som har kollegor på en ambassad i det land som de är ansvariga för är inte lika ensidigt beroende av samarbetspartnerns egen rapportering, eller möjligheterna att själv besöka landet för uppföljning av verksamheten.¹⁶⁹

Utsänd ambassadpersonal kostar mycket pengar, och utsända Sidamedarbetare behöver ofta fördela sin tid mellan flera olika ansvarsområden och strategier. Det gäller inte minst för de medarbetare som har uppdrag som humanitära fokalpunkter på ambassaderna då många ambassader har andra biståndsstrategier, inom det långsiktiga utvecklingssamarbetet, som de ansvarar för. Hur mycket tid en Sida-medarbetare på en ambassad ska lägga på det humanitära biståndet bestäms av den ansvariga geografiska avdelningschefen på Sidas huvudkontor i Stockholm, genom delegeringsbeslut till berörda ambassader. Sidas humanitära avdelning får komma med förslag till den ansvariga geografiska avdelningschefen, men kan inte besluta om hur stor andel av personalresurserna på ambassaderna som ska gå till att arbeta med det humanitära biståndet.

Ambassaderna beslutar själva om hur personalresurserna fördelas inom ambassaden. De är även ansvariga för arbetsledning, oavsett vilken strategi som personalen arbetar inom. Såväl de geografiska avdelningscheferna som ambassaderna bedöms internt i första hand i förhållande till de strategier som de själva är ansvariga för. Det finns därmed incitament att prioritera resurser till arbetet med dessa, snarare än arbetet med den humanitära strategin.¹⁷⁰

¹⁶⁶ Se ett urval av de reserapporter som Sidas humanitära avdelning tagit fram: Sida, *Reserapport – Bangladesh – 2022-09-05–2022-09-15*, u.å.; Sida, *Reserapport – DR Kongo – 2023-10-04–2023-10-13*, u.å.; Sida, *Reserapport – Etiopien – 2024-09-16–2024-09-25*, u.å.; Sida, *Reserapport – Niger – 2022-06-27–2022-07-07*, u.å.; Sida, *Reserapport – Sudan – 2024-05-03–2024-05-15*, u.å.

¹⁶⁷ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17a; 2025-01-17b; 2025-02-20; 2025-04-04.

¹⁶⁸ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

¹⁶⁹ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17b; 2025-02-17; 2025-02-20; 2025-02-21; 2025-04-04; 2025-05-13.

¹⁷⁰ Intervju med chef på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-22.

5.2.4 Vissa samarbetspartner följs upp även av andra delar av Sida

Flera av de samarbetspartner som Sidas humanitära avdelning förmedlar humanitärt bistånd till får även finansiering från andra delar av Sida. Ett exempel är Unicef som våren 2025 hade 40 aktiva avtal med olika delar av Sida, varav 1 med den humanitära avdelningen.¹⁷¹ För flera multilaterala organisationer har Sida utsett myndighetsgemensamma så kallade organisationsfokalpunkter. Personen som är organisationsfokalfunkt har bland annat i uppgift att hålla ihop Sidas så kallade centrala bedömningar av organisationen och dela dem med andra delar av Sida. Fokalfunkten har även i uppgift att ha återkommande möten med organisationen tillsammans med UD:s fokalfunkt för samma organisation. Sidas myndighetsgemensamma fokalfunkt för Unicef sitter på Sidas resultatavdelning, medan Sidas myndighetsgemensamma fokalfunkter för WFP och ICRC finns på Sidas humanitära avdelning.¹⁷² ICRC har inte avtal med andra delar av Sida utan bara med den humanitära avdelningen.¹⁷³

Sidas humanitära handläggare för Unicef är inbjuden, men deltar vanligtvis inte, när Sidas myndighetsgemensamma fokalfunkt för Unicef har möten med organisationen tillsammans med UD:s fokalfunkt för Unicef. Det finns dock en pågående dialog mellan Sidas humanitära handläggare och Sidas myndighetsgemensamma fokalfunkt för Unicef, för att kunna fånga upp aktuella frågor. Sidas humanitära avdelning har även dragit nytta av den centrala organisationsbedömning som Sidas myndighetsgemensamma fokalfunkt för Unicef har tagit fram, och av de bedömningar av Unicefs årliga revisionsrapport som Sidas revisionsstödsenhet gjort.¹⁷⁴

När det gäller WFP har Sida dragit nytta av en organisationsbedömning som UD gjort. Det framgår dock varken av underlag eller i intervjuer om Sidas humanitära avdelning har dragit någon nytta av uppföljning som kan ha gjorts av andra delar av Sida. Den myndighetsgemensamma fokalfunktionen för WFP – som alltså sitter på den humanitära avdelningen – har inte någon systematiskt återkommande dialog med de andra delar av Sida som ger stöd till WFP.¹⁷⁵

Sida har inte någon myndighetsgemensam fokalfunkt för DRC eller NRC, även om de också får finansiering från flera olika delar av Sida. Det finns inte heller någon systematisk eller återkommande dialog eller något forum för att inom Sida utbyta information och erfarenheter i relation till gemensamma samarbetspartner inom civilsamhället.¹⁷⁶

¹⁷¹ E-post från företrädare för Sida, 2025-05-27.

¹⁷² Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-02-17; 2025-04-04.

¹⁷³ E-post från företrädare för Sida, 2025-06-03.

¹⁷⁴ Se Sidas beredning av insats (grundberedning) gällande Unicef och Sidas ställningstagande till rapportering från Unicef för 2022: Sida, *Beredning av insats – UNICEF Humanitarian Support 2022–2025*, 2022-02-25; Sida, *Ställningstagande till rapport – UNICEF Humanitarian Support 2022–2025*, 2023-10-11; intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-02-17.

¹⁷⁵ Se Sidas beredning av insats (grundberedning) gällande WFP: Sida, *Beredning av insats – WFP HUM 2022–2025*, 2022-02-21; intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-04.

¹⁷⁶ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17a.

5.3 Uppföljningen är inte systematisk

Granskningen visar att uppföljningen inte är systematisk och att det är svårt att följa om Sida följer upp insatserna i enlighet med de planer som finns. Sida får in omfattande rapportering från sina partner, men begär ändå ofta in kompletterande information. Samarbetspartnerns finansiella rapportering av insatserna är ofta på en så övergripande nivå att den är svår för Sida att bedöma. Sidas uppföljning ligger till viss del i linje med åtagandena i Grand Bargain, men det finns utmaningar i att förenkla rapporteringskraven och samtidigt få in den information som Sida behöver för sin egen rapportering.

5.3.1 Det går inte att följa om Sida genomför sin uppföljning i enlighet med framtagna uppföljningsplaner

Granskningen visar att det inte går att följa om Sida följer upp verksamheten i enlighet med de organisationsspecifika uppföljningsplanerna. Det beror bland annat på att uppföljningsplanerna är så pass allmänt hållna att det inte tydligt framgår hur Sidas plan för uppföljning ser ut. Det beror även på att samarbetspartner inte rapporterar gentemot Sidas dialogfrågor eller uppföljningsplan, och att Sidas handläggare inte rapporterar mot dialogfrågorna eller uppföljningsplanerna i exempelvis sina reserapporter eller ställningstaganden till inkommen rapportering. Det går inte heller att tydligt se att Sidas dialogfrågor eller uppföljningsplaner ligger till grund för Sidas dialog med samarbetspartner i exempelvis årsmöten mellan Sida och partnern.¹⁷⁷

5.3.2 Sida får in en omfattande rapportering, samtidigt som viss information saknas

Sidas humanitära avdelning får in en omfattande rapportering varje år, inte sällan flera hundra sidor per organisation. Rapporteringen inkluderar ofta mycket information om den humanitära situationen i landet, och om genomförda aktiviteter och resultat i form av direkta utfall av genomförda aktiviteter, såsom antalet människor som nåtts av stödet.¹⁷⁸ Samtidigt visar granskningen att Sida ofta ber sina samarbetspartner att komplettera och utveckla sin rapportering, och att Sida inte får in all den information som de behöver för att rapportera i relation till sina mål.

Som vi beskriver i avsnitt 5.2.1 har Sida mer specifika krav på civilsamhällesorganisationernas återrapportering. Det leder till att Sida delvis får in mer specifik och anpassad rapportering från dessa, vilket vi ser bland de samarbetspartner som ingår i vårt urval. Rapporteringen från DRC och NRC inkluderar exempelvis information om hur mycket medel de vidareförmedlat till

¹⁷⁷ Se analysdokument för granskningarna av ett urval av Sidas samarbeten.

¹⁷⁸ Se exempelvis DRC:s årsrapport för den humanitära verksamheten 2023 och WFP:s årsrapport för den humanitära verksamheten i Bangladesh 2023: Danish Refugee Council, *Annual Report Sida Humanitarian Partnership Agreement 2022–25 - Reporting Period: 01 Jan.–31 Dec 2023*, u.å.; WFP, *Bangladesh Annual Country Report 2023*, u.å.

lokala och nationella aktörer. Den informationen finns inte i rapporteringen från de multilaterala organisationerna Unicef och WFP.¹⁷⁹

5.3.3 Rapportering om finansiellt utfall är ibland svår för Sida att bedöma

Samarbetspartnerna inkommer även med en årlig rapportering för det finansiella utfallet av den humanitära finansieringen från Sida. Granskningen visar att den finansiella rapporteringen speglar samarbetspartnerns budgetar och är olika detaljerad beroende på typ av organisation och stödform. Samarbetspartners finansiella rapportering för ett projektbaserat stöd är detaljerad, och kan exempelvis inkludera information om kostnaden för lokala transporter och de olika tjänster som ingått i projektet.¹⁸⁰ Om samarbetspartnern i stället fått programbaserat stöd får Sida en mer övergripande finansiell rapportering. Där får Sida i stället information om exempelvis den totala kostnaden för ett landprogram.¹⁸¹

I de fall Sida bara får en mer övergripande finansiell rapportering är det svårt att göra en fördjupad bedömning och analys av det finansiella utfallet. I sitt ställningstagande till rapporteringen får Sida i de fallen ofta nöja sig med att beskriva vilken information den finansiella rapporten inkluderar och att samarbetspartnern har rapporterat enligt avtal.

5.3.4 Sidas uppföljning ligger delvis i linje med Grand Bargain

Sida ska eftersträva att uppföljningen ligger i linje med principerna i Grand Bargain, exempelvis genom att harmonisera och förenkla rapporteringskraven. Granskningen visar att samarbetspartner har möjlighet att använda sina egna mallar och system för sin rapportering, vilket framgår såväl av Sidas riktlinjer som i intervjuer med Sida och samarbetspartner. Det innebär till exempel att Sida accepterar den rapportering som de multilaterala organisationerna tar fram och delar med alla sina givare.¹⁸² Det här är ett arbetssätt som Sida har tillämpat länge, redan innan Grand Bargain antogs 2016. Det gör det enklare för samarbetspartner att dela samma rapportering med flera givare, och är ett steg i att förenkla rapporteringskraven i relation till samarbetspartnerna. Att Sida ställer mer detaljerade krav på civilsamhällesorganisationernas rapportering, som vi beskrivit ovan, går dock emot strävan att förenkla återrapporteringskraven.

¹⁷⁹ Se exempelvis årsrapporter för den humanitära verksamheten 2023 från DRC (u.å.) och NRC (2024), ett urval av Unicefs årsrapporter för den humanitära verksamheten 2022 (Afghanistan, 2023; Burkina Faso, 2023; Syrien, 2023) och ett urval av WFP:s årsrapporter för den humanitära verksamheten 2023 (Kamerun, u.å.; Haiti, u.å.; Ukraina, u.å.).

¹⁸⁰ Se exempelvis den finansiella rapporten för DRC:s insats i Burkina Faso 2023: Danish Refugee Council, *Sida Humanitarian Partnership 2022–2025 – Burkina Faso – 2023, 2024*.

¹⁸¹ Se exempelvis OCHA:s finansiella rapporteringen för 2023 för landfonden i Etiopien: United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *OCHA Ethiopia - Humanitarian Fund - Certified Statement of Accounts for the period 1 January 2023 to 31 December, 2024*.

¹⁸² Se analysdokument för granskningarna av ett urval av Sidas samarbeten; Sida, *NGO Guidelines, 2024-12-05*.

Som vi beskrivit ovan visar granskningen också att det inte alltid går att utläsa i vilken utsträckning verksamheten bidrar till de mål och åtaganden som gäller för det humanitära biståndet genom Sida, trots den omfattande rapporteringen. Det gäller framför allt i relation till de multilaterala organisationerna. Sida har en utmanande balansgång mellan att begära in specifik information som de behöver för sin egen uppföljning och rapportering, och att harmonisera sina krav med andra givares rapporteringskrav för att förenkla för samarbetspartnerna.

Sida använder till viss del uppföljning som görs av andra aktörer, vilket är ett annat sätt att förenkla rapporteringskraven för samarbetspartner. Granskningen visar att Sida bland annat har använt de organisationsbedömningar som givarnätverket *Multilateral Organisation Performance Assessment Network* (MOPAN) återkommande genomför av de multilaterala organisationerna, men även andra typer av utvärderingar och studier från revisionsbyråer och externa utvärderare.¹⁸³ I intervjuer framkommer dock att Sidas samarbetspartners egen rapportering är den främsta källan till information, tillsammans med Sidas uppföljningsresor och dialoger med ambassadkollegor och samarbetspartner.¹⁸⁴

5.4 Sida utvecklar uppföljningsarbetet

I början av 2024 satte Sidas humanitära avdelning ihop en arbetsgrupp som har i uppdrag att se över och utveckla avdelningens uppföljningsarbete. Som en följd av det har mallen för reserapportering uppdaterats, för att bättre fånga upp resultat av Sidas humanitära bistånd.

Utvecklingsarbetet har även resulterat i ett nytt system för uppföljning av samarbetspartnerna, som Sida ska testa och utvärdera under 2025–2026. Systemet ligger utanför Sidas insatshanteringssystem Trac och har sin grund i en enkel databas där de organisationsansvariga handläggarna lägger in uppföljningsfrågor för respektive samarbetspartner. De som ska genomföra en uppföljningsresa ska göra ett utdrag från databasen och ta med sig listan med uppföljningsfrågor. Efter resan ska de fylla på i databasen med en bedömning för respektive uppföljningsfråga. De ska också göra en övergripande bedömning, inklusive riskbedömning, i relation till samarbetspartnern, utifrån sin resa.¹⁸⁵ Den handläggare som leder utvecklingsarbetet hoppas att detta ska förenkla Sidas arbete med att dra slutsatser om utvecklingen av verksamheten, när det gäller både enskilda samarbetspartner och verksamheten som helhet.¹⁸⁶

¹⁸³ Se exempelvis Sidas beredning av insats (grundberedning) gällande OCHA CBPF: Sida, *Beredning av insats – OCHA CBPF 2022–2025*, 2023-03-01.

¹⁸⁴ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-01-17a; 2025-01-17b; 2025-02-17; 2025-02-20; 2025-02-21; 2025-04-04.

¹⁸⁵ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-04-03.

¹⁸⁶ Intervju med medarbetare på Sidas humanitära avdelning, 2025-02-17.

6 Slutsatser och rekommendationer

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i Sidas arbete med det humanitära biståndet. Riksrevisionen bedömer att Sidas processer för att välja strategiska humanitära samarbetspartner och för att fördela det humanitära biståndet är onödigt omfattande, och att Sidas beslutsfattande inte alltid är tillräckligt tydligt och transparent. Riksrevisionen konstaterar att Sidas arbete är fokuserat på att möta de största humanitära behoven, men att det är svårt att utläsa i vilken utsträckning information från Sidas uppföljning, och Sidas bedömningar av samarbetspartner och insatser, påverkar fördelningen av det humanitära biståndet. Riksrevisionen bedömer också att Sidas uppföljning av det humanitära biståndet inte är tillräckligt systematisk och att det finns resurser inom Sida som Sidas humanitära avdelning bör kunna dra större nytta av.

6.1 Sida kan förenkla sina processer för val av strategiska samarbetspartner och fördelning av humanitärt bistånd

Granskningen visar att såväl Sida som de berörda organisationerna lägger mycket tid och resurser på Sidas val av strategiska humanitära samarbetspartner och fördelning av det humanitära biståndet mellan samarbetspartner. Riksrevisionen bedömer att Sida kan förenkla processerna.

Det är rimligt att Sida har gedigna processer för val av samarbetspartner. Valet lägger grunden för Sidas arbete inom den humanitära strategin under flera år, och innebär möjlighet till betydande och långsiktig finansiering för de samarbetspartner som blir valda. Samtidigt var Sidas process för val av strategiska humanitära samarbetspartner inför strategiperioden 2021–2025 utdragen, och bedömningarna av ansökande organisationer skedde i flera och i vissa fall överlappande steg. Sida fattade sommaren 2020 beslut om vilka organisationer som de avsåg att skriva avtal med. Det beslutet följdes dock av att Sida gjorde ytterligare utvärderingar av organisationerna. För en av de organisationer som var en ny partner för Sida tog det ytterligare drygt 2,5 år att nå ett avtal. Riksrevisionen konstaterar att den utdragna processen, med delvis överlappande steg, var resurskrävande för såväl Sida som samarbetspartnerna. Sida bör göra processen mer sammanhållen och säkerställa att de olika stegen i processen har tydliga mervärden och kompletterar varandra.

Det är även rimligt att Sida har gedigna processer för fördelning av det humanitära biståndet mellan samarbetspartner, men Riksrevisionen bedömer att även de processerna kan förenklas. Sidas ordinarie årliga beredningsprocess sysselsätter Sidas humanitära handläggare under sju månader varje år. Till det kommer de extra ansökningar, beredningar, beslut och avtalsändringar som följer av förändringar i omvärlden och de icke allokerade medel som Sida beviljar årligen.

De humanitära behoven i världen skiftar över tid. Därför behöver Sida kontinuerligt utvärdera både behoven och fördelningen av det humanitära biståndet, för att säkerställa att biståndet är behovsbaserat. Samtidigt visar granskningen att analyserna i de flesta fall landar i att Sida beviljar humanitärt bistånd till samma kriser, och i många fall även till samma samarbetspartner i respektive kris, under flera år. Riksrevisionen bedömer att det är möjligt att förenkla processerna för fördelning av det humanitära biståndet, och ändå ha underlag för att fatta välgrundade beslut. Riksrevisionen ser flera möjliga tillvägagångssätt som Sida kan överväga.

Ett sätt skulle vara att fortsätta att öka andelen fleråriga insatser. År 2022 var 20 procent av stöden fleråriga, och Sida menar att det skulle vara möjligt att låta uppemot 30 procent av stöden vara fleråriga. Det skulle vara i linje med åtagandet i Grand Bargain om att öka andelen flerårig finansiering.

Ett annat sätt skulle vara att se över processerna för beredning och beslut i relation till den reserv av medel som Sida beslutar om senare under varje år. Sida har under 2025 slagit ihop sina tidigare två ”stående” extra fördelningar per år till en, vilket förenklar arbetet för såväl Sida som samarbetspartnerna. Sida kan även se över möjligheten att låta sina samarbetspartner själva besluta om fördelningen av de icke allokerade medel som de beviljats, utan att behöva söka godkännande av Sida vid varje tillfälle.

Ett tredje sätt att förenkla processerna skulle vara att göra en mer omfattande beredning under strategins första år, för att därefter fokusera på att beskriva och motivera förändringar i förutsättningar och beslut om finansiering.

Ett fjärde sätt skulle vara att se över möjligheten för Sida att fatta beslut om humanitärt bistånd direkt utifrån de initiala ansökningar som civilsamhällespartnerna skickar in. Alternativt skulle civilsamhällespartnerna kunna ansöka om finansiering för humanitära insatser utifrån riktade förfrågningar från Sida, med grund i dialogen mellan Sida och samarbetspartnerna och den behovsanalys som Sida gör kontinuerligt.

Medarbetare på Sidas humanitära avdelning framhåller att Sidas insatshanteringssystem, Trac, gör arbetet med det humanitära biståndet mer komplicerat än vad som är nödvändigt. De menar att det är utformat för handläggning av insatser inom det långsiktiga utvecklingssamarbetet, som vanligen bereds för längre tidsperioder i taget. Riksrevisionen konstaterar att detta sannolikt gör den årliga ordinarie fördelningen av humanitärt bistånd mer omfattande än vad som är nödvändigt. Riksrevisionen konstaterar även att den humanitära avdelningen har byggt upp separata system, vid sidan av Trac, för att både fördela och följa upp det humanitära biståndet. Ett femte sätt att förenkla processerna för fördelning av det humanitära biståndet skulle därför vara att anpassa insatshanteringssystemet utifrån de behov som finns i hanteringen av det humanitära biståndet.

6.2 Sidas beslutsfattande är inte alltid tillräckligt tydligt och transparent

Riksrevisionens granskning visar att Sida har gjort flera avgörande ställningstaganden i valen av strategiska humanitära samarbetspartner, utan att hantera dem som de beslut de är. Sida har flera gånger fattat beslut där det exempelvis är otydligt vem som fattat beslutet, när det är fattat, vad som legat till grund för beslutet eller varför Sida bifallit eller avslagit en ansökan. Granskningen visar även att det inte alltid är tydligt vad som är Sidas motivering till valet av samarbetspartner, eller till fördelningen av det humanitära biståndet i respektive kris.

Besluten har inneburit konsekvenser för ansökande organisationer i form av gynnande beslut, såsom bifall av en ansökan, eller missgynnande beslut, såsom avslag på en ansökan. Eftersom Sida ska iakttä förvaltningsrättsliga principer så som de kommer till uttryck i förvaltningslagen bedömer Riksrevisionen att besluten bör uppfylla förvaltningslagens krav på beslutsfattande i statliga myndigheter. Det innebär att det för varje beslut ska finnas en handling som visar datum för beslutet, vad beslutet innehåller, vem eller vilka som har fattat beslutet och vem eller vilka som har varit föredragande.¹⁸⁷ Utöver det har organisationerna rätt att ta del av allt material som berör ärendet, med de begränsningar som följer av offentlighets- och sekretessbestämmelser.¹⁸⁸ Beslut som påverkar en organisation på ett betydande sätt ska dessutom innehålla en klagande motivering med uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för Sidas ställningstagande.¹⁸⁹ Detta ligger även i linje med Grand Bargains åtagande om att öka transparensen i det humanitära biståndet.

Riksrevisionen bedömer att Sidas nya process för val av strategiska humanitära samarbetspartner, som påbörjades hösten 2024, är tydligare och mer transparent än den tidigare 2019–2020. Sida har beskrivit och löpande informerat om den nya processen på sin hemsida, och har där bland annat redogjort för de kriterier som gäller för valet av samarbetspartner. Dock kvarstår viss otydlighet kring Sidas beslutsfattande, även om Sidas ställningstaganden har dokumenterats och kommunicerats på ett tydligare sätt än i förra partnervalsprocessen.

Även i fördelningen av det humanitära biståndet mellan samarbetspartner och insatser är det ibland otydligt varför Sida bifallit eller avslagit en ansökan om finansiering. Sida har under de senaste åren förtydligat sina motiveringar av vilka insatser som civilsamhällesorganisationerna får, och inte får, skicka in fullständiga ansökningar för. Det är positivt. Dock bedömer Riksrevisionen att motiveringarna till Sidas beslut om fördelning av det humanitära biståndet kan formuleras tydligare, baserat på den kunskap som Sida har fått genom sin uppföljning av samarbetspartner och insatser.

¹⁸⁷ 31 § förvaltningslagen.

¹⁸⁸ 10 § förvaltningslagen.

¹⁸⁹ 32 § förvaltningslagen.

Genom att göra beslutsfattandet tydligare och mer transparent bidrar Sida till bättre spårbarhet och minskar risken för jäv.

6.3 Sida fokuserar på de största behoven, men svårt att se hur Sidas uppföljning och bedömning påverkar fördelningen

Att det humanitära biståndet ska vara behovsbaserat är en central princip inom det humanitära biståndet, vilket framhålls såväl i överenskommelsen Grand Bargain som av Sveriges riksdag och regering. Riksrevisionens granskning visar att det är utifrån en analys av var det humanitära biståndet behövs som mest som Sida väljer vilka kriser, samarbetspartner och insatser som ska få finansiering. Samtidigt är det svårt att se hur information från Sidas uppföljning, och de bedömningar som Sida gör av samarbetspartner och insatser, påverkat hur Sida fördelar det humanitära biståndet. Det går exempelvis inte alltid att utläsa ur Sidas bedömningar av samarbetspartners tidigare resultat, eller efterlevnad av Grand Bargain, om dessa har haft någon påverkan på fördelningen. Det går inte heller alltid att utläsa om Sidas bedömning av en samarbetspartners beräknade kostnader för en insats, eller en partners tidigare finansiella utfall, har påverkat fördelningen. Om Sida inte tar tillräcklig hänsyn till detta riskerar det att leda till att Sida inte beviljar medel till den verksamhet som når bästa möjliga resultat med tillgängliga resurser.

Sida tog under hösten 2024 fram en intern vägledning med nio kriterier som stöd i arbetet med att välja vilka samarbetspartner som är bäst lämpade att få finansiering i respektive kris. Några kriterier är om partners verksamhet faktiskt uppnår avsedda mål, hur omfattande partners samarbete med lokala organisationer är, vilken kvalitet samarbetet håller och om partnern använder kostnadseffektiva alternativ i sin verksamhet. Kriterierna ligger i linje med målen i regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd och åtagandena i Grand Bargain. Granskningen visar dock att vägledningen ännu inte fått något större genomslag i Sidas verksamhet.

6.4 Sidas uppföljning är inte tillräckligt systematisk, men under utveckling

Granskningen visar att Sida följer upp verksamheten på flera olika sätt, men Riksrevisionen bedömer att uppföljningen inte är tillräckligt systematisk. Det är ofta svårt att se en röd tråd mellan Sidas riskbedömningar, dialogfrågor och uppföljningsplaner, och den uppföljning som Sida gör. Riksrevisionen konstaterar även att Sidas strävan efter att förenkla rapporteringskraven delvis leder till extra arbete för såväl Sida som samarbetspartnerna. Granskningen visar även att Sida inte har tydliga underlag för att prioritera mellan olika uppföljningsbehov inom den samlade humanitära verksamheten. Sida startade under 2024 ett arbete för att utveckla sin uppföljning, vilket Riksrevisionen bedömer kan stärka systematiken i uppföljningen. Riksrevisionen bedömer samtidigt att Sida kan göra mer för att systematisera uppföljningen, och därmed få ut mer av den uppföljning som görs.

Granskningen visar att det inte går att följa om Sida följer upp insatserna i enlighet med de organisationsspecifika uppföljningsplaner och dialogfrågor som Sida tagit fram. Det beror delvis på att uppföljningsplanerna är så pass allmänt hållna att det inte tydligt framgår hur Sidas plan för uppföljning ser ut, men också på att Sida inte alltid återknyter till uppföljningsplaner och dialogfrågor i exempelvis reserapporter, ställningstaganden till inkommen rapportering, eller i dialog med partner. Genom att konkretisera uppföljningsplanerna och följa dem, ökar Sida sina möjligheter att dra lärdomar från verksamheten och justera den utifrån lärdomarna, och därmed öka effektiviteten i arbetet.

Riksrevisionen konstaterar även att samarbetspartnerns rapportering till Sida är omfattande, samtidigt som viss information saknas. Samarbetspartnerna rapporterar utifrån de mål som de själva satt upp för sin verksamhet, och utifrån sina egna system och mallar. Det är i linje med Grand Bargains åtagande om att harmonisera och förenkla rapporteringskraven. Samtidigt visar granskningen att Sida ofta begär in kompletterande information från samarbetspartner, och ändå saknar viss information som behövs för Sidas rapportering. Riksrevisionen konstaterar att det finns utmaningar i balansen mellan Grand Bargains åtaganden om förenklad rapportering, och kraven på givarländernas rapportering gentemot regering och skattebetalare.

Riksrevisionen konstaterar även att Sidas uppföljning i huvudsak baseras på organisationsspecifika risker och uppföljningsplaner. Sida gör inte någon sammanställning av identifierade risker och uppföljningsbehov inom den humanitära verksamheten som helhet. Det gör att Sida inte har underlag för att prioritera mellan olika områdets behov av uppföljning utifrån risk och väsentlighet. Riksrevisionen konstaterar också att de riskbedömningar, dialogfrågor och uppföljningsplaner som Sida hittills tagit fram för respektive samarbetspartner varit på en övergripande global nivå, trots att såväl risker som uppföljningsbehov för en organisation kan skilja sig åt från en kris till en annan. Sidas humanitära avdelning har under 2025 börjat justera sina rutiner för riskhantering, för att i större utsträckning ta hänsyn till risker som finns på landnivå.

Riksrevisionen bedömer att uppföljningsarbetet skulle vara betjänt av att Sida gör en sammanställning av risker och uppföljningsbehov inom den humanitära verksamheten som helhet, och bedömer organisationernas kapacitet, risker och uppföljningsbehov per kris. Det skulle ge Sida en bättre grund för att prioritera mellan olika uppföljningsbehov och allokera resurserna dit de bäst behövs. Det skulle även ge Sida en bättre utgångspunkt för uppföljning av arbetet i respektive kris.

6.5 Sida kan dra större nytta av interna resurser

Riksrevisionen konstaterar att det finns resurser inom Sida som Sidas humanitära avdelning kan dra större nytta av. Granskningen visar att Sidas humanitära avdelning inte alltid drar nytta av att andra delar av Sida förmedlar medel till samma samarbetspartner och länder. Granskningen visar även att Sidas kostnad för att

hantera det humanitära biståndet är förhållandevis låg i jämförelse med samtliga andra globala strategier som Sida hanterar, och att Sidas humanitära avdelning har begränsad tillgång till Sida utsänd ambassadpersonal.

Flera av de organisationer och länder som Sida förmedlar humanitärt bistånd till, får finansiering även från andra avdelningar inom Sida. Det humanitära biståndet skiljer sig på flera sätt från det långsiktiga utvecklingssamarbetet. Samtidigt gör Riksrevisionen bedömningen att det finns möjlighet att effektivisera uppföljningen av det humanitära biståndet genom att i större utsträckning dra nytta av den uppföljning som görs inom andra delar av Sida. Ökad samverkan mellan det humanitära biståndet och det långsiktiga utvecklingssamarbetet, det så kallade nexusarbetet, är också en viktig del i Grand Bargain.

Sidas arbete med regeringens strategi för Sidas humanitära bistånd 2021–2025 hade under perioden 2021–2024 den lägsta andelen förvaltningskostnader och årsarbetskrafter i förhållande till storleken på anslaget, jämfört med samtliga andra globala strategier som Sida hanterade under samma period. Samtidigt förmedlas det humanitära biståndet i stor utsträckning till kontexter och verksamheter med höga risknivåer, som ofta är kostsamma att följa upp på grund av utmanande säkerhetslägen. Granskningen visar att det därför är mycket värdefullt för Sida att ha tillgång till ambassadpersonal som kan bistå handläggarna i Stockholm i beredning och uppföljning av det humanitära biståndet. Ambassadpersonal har större möjligheter att löpande följa upp verksamheten på plats och ha en kontinuerlig dialog med de samarbetspartner som arbetar i landet. Sidas humanitära avdelning har dock inte mandat att besluta om personalresurser på ambassaderna. Riksrevisionen konstaterar att tillgången till ambassadpersonal är en viktig del i uppföljningen av den humanitära verksamheten och att det kan finnas behov av att se över om fördelningen av Sidas personalresurser på ambassaderna är ändamålsenlig.

6.6 Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till Sida:

- Gör processen för val av strategiska samarbetspartner inom det humanitära biståndet mer sammanhållen, för att undvika en alltför utdragen process med överlappande bedömningar.
- Förenkla processerna för fördelning av det humanitära biståndet. Överväg att exempelvis öka andelen fleråriga insatser och att förenkla kraven på samarbetspartners ansökningar.
- Säkerställ att de ställningstaganden som Sida gör i val av samarbetspartner och i fördelningen av det humanitära biståndet är tydliga, och att de beslut som fattas följer förvaltningsrättsliga principer.

- Tydliggör hur information från Sidas uppföljning, liksom Sidas bedömning av samarbetspartner och insatser, vägs in i fördelningen av det humanitära biståndet.
- Systematisera uppföljningen av respektive samarbetspartner, och ta fram underlag som gör det möjligt att prioritera mellan olika uppföljningsbehov i den humanitära verksamheten som helhet, utifrån risk och väsentlighet.
- Dra större nytta av det arbete som andra avdelningar inom Sida gör rörande samma samarbetspartner och länder.
- Se över om fördelningen av Sidas personalresurser på ambassaderna är ändamålsenlig.

Referenslista

Författningar

Budgetlagen (2011:203).

Förordning (2010:1080) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

Förordning (2025:269) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

Förvaltningslagen (2017:900).

Regeringsformen.

Riksdagstryck

Bet. 2017/18:UU2, *Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd*, rskr. 2017/18:95.

Bet. 2019/20:UU2, *Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd*, rskr. 2019/20:104.

Bet. 2020/21:UU2, *Utgiftsområde 7 Internationellt utvecklingssamarbete*, rskr. 2020/21:125.

Prop. 1995/96:220, *Lag om statsbudgeten*, bet. 1996/97:KU3, prot. 1996/97:25.

Prop. 2013/14:1, *Budgetpropositionen för 2014*, bet. 2013/14:UU2, rskr. 2013/14:75.

Prop. 2024/25:1, *Budgetpropositionen för 2025*, bet. 2024/25:UU2, rskr. 2024/25:111.

Prop. 2025/26:1, *Budgetpropositionen för 2026*.

Skr. 2004/05:52, *Regeringens politik för humanitärt bistånd*.

Regeringsbeslut

Regeringsbeslut UD2017/01299/KH, *Strategi för Sveriges humanitära bistånd genom Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) 2017–2020*.

Regeringsbeslut UD2017/21053/IU, *Riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd*.

Regeringsbeslut UD2020/05278, UD2020/12355, UD2020/14143, UD2020/15944, UD2020/18531, *Strategi för Sveriges humanitära bistånd genom Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) 2021–2025*.

Regeringsbeslut UD2023/16409, UD2023/16947, UD2023/17725, *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)*.

Regeringsbeslut UD2024/16394, UD2024/17349, *Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)*.

Regeringsbeslut UD2024/17865, *Uppdrag om genomförande och uppföljning av landstrategier och andra strategier inom biståndet.*

Regeringsbeslut UD2025/08224, *Strategi för Sveriges humanitära bistånd genom Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) 2025–2029.*

Regeringsbeslut UD2025/09478, *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).*

Dokument från myndigheter och organisationer

Danish Refugee Council, *Annual Report Sida Humanitarian Partnership Agreement 2022-25 - Reporting Period: 01 Jan. – 31 Dec 2023*, u.å.

Danish Refugee Council, *Sida Humanitarian Partnership 2022–2025 – Burkina Faso – 2023, 2024.*

Humanitarian Policy Group, *The Grand Bargain in 2022 – An independent review*, 2023.

Inter-Agency Standing Committee, *Quality funding: How to reach critical mass*, u.å.

Itad, *Evaluation of Sida's Strategic Partnership for Humanitarian Assistance, 2016–2018*, 2020.

Norwegian Refugee Council, *NRC Annual Report 2023*, 2024.

Norwegian Refugee Council, *NRC Annual Submission 2024*, 2024.

Norwegian Refugee Council, *Sida mid-year allocation 2024 – DR Congo*, u.å.

Norwegian Refugee Council, *Sida mid-year allocation 2024 – Myanmar*, u.å.

Riksrevisionen, *Om hantering av humanitärt bistånd i några likasinnade givarländer*, 2025.

Sida, *Agreement between Sweden and the United Nations Children's Fund (UNICEF) on Non-Thematic Support to Humanitarian Programmes 2022-2025*, 2022-03-04.

Sida, *Agreement between Sweden and the United Nations in support of Country-based pooled funds (CBPFs) 2023 – 2025*, 2023-03-15.

Sida, *Agreement between Sweden and the World Food Programme (WFP) on humanitarian support during the period 2022-2025*, 2022-03-03.

Sida, *Amendment No 2 to the "Agreement between Sweden and the United Nations Children's Fund (UNICEF) on Non-Thematic Support to Humanitarian Programmes 2023"*, 2024-03-12.

Sida, *Amendment to the Agreement on Strategic Framework Humanitarian Partnership 2021- 2025 between Swedish International Development Cooperation Agency (Sida) and Norwegian Refugee Council (NRC)*, 2024-04-05.

Sida, *Amendment to the Agreement on Strategic Framework Humanitarian Partnership 2021- 2025 between Swedish International Development Cooperation Agency (Sida) and Norwegian Refugee Council (NRC)*, 2024-06-28.

Sida, *Att välja partner på krisnivå: vad menar Sida HUM med "best placed actor"?*, u.å.

Sida, *Beredning av insats – DRC HUM 2022–2025*, 2022-03-27.

Sida, *Beredning av insats – ICRC Appeals 2022–2025: Operations*, 2022-03-10.

Sida, *Beredning av insats – NRC HUM 2021–2025*, 2021-03-02.

Sida, *Beredning av insats – OCHA CBPF 2022–2025*, 2023-03-01.

Sida, *Beredning av insats – UNICEF Humanitarian Support 2022–2025*, 2022-02-25.

Sida, *Beredning av insats – WFP HUM 2022–2025*, 2022-02-21.

Sida, *Beredning av insatsändring – DRC HUM 2022–2025*, 2024-03-08.

Sida, *Beredning av insatsändring – ICRC Appeals 2022–2025: Operations*, 2024-02-12.

Sida, *Beredning av insatsändring – NRC's Humanitarian Programme 2021–2025*, 2024-03-25.

Sida, *Beredning av insatsändring – NRC's Humanitarian Programme 2021–2025*, 2024-06-17.

Sida, *Beredning av insatsändring – OCHA CBPF 2023–2025*, 2024-02-19.

Sida, *Beredning av insatsändring – UNICEF Humanitarian Support 2022–2025*, 2023-02-23.

Sida, *Beredning av insatsändring – UNICEF Humanitarian Support 2022–2025*, 2024-02-08.

Sida, *Beredning av insatsändring – WFP HUM 2022–2025*, 2022-03-15.

Sida, *Beredning av insatsändring – WFP HUM 2022–2025*, 2022-05-04.

Sida, *Beredning av insatsändring – WFP HUM 2022–2025*, 2022-05-24.

Sida, *Beredning av insatsändring – WFP HUM 2022–2025*, 2022-11-11.

Sida, *Beredning av insatsändring – WFP HUM 2022–2025*, 2024-02-15.

Sida, *Beslut om insats – DRC HUM 2022–2025*, 2022-03-28.

Sida, *Beslut om Sidas humanitära strategiska partnerskap 2021–2025*, u.å.

Sida, *Beslut om ändring av insats – NRC:s humanitära program 2021–2025*, 2024-03-25.

Sida, *Beslut om ändring av insats – NRC:s humanitära program 2021–2025*, 2024-06-20.

Sida, *Beslut om ändring av insats – UNICEF HUM STÖD 2022–2025*, 2024-02-21.

Sida, *Fältkollegors, Ambassadors bedömning av humanitära organisationer*, 2020.

Sida, *Fördjupad strategirapport Sveriges humanitära bistånd genom Sida 2021–2025*, u.å.

Sida, *Global Humanitarian Allocation Analysis: Methodology Summary*, 2024.

Sida, *Grant Agreement between The Swedish International Development Cooperation Agency, Sida & Danish Refugee Council regarding the Humanitarian Partnership Agreement 2022–2025*, 2022-04-06.

Sida, *Grant Agreement between The Swedish International Development Cooperation Agency, Sida and the International Committee of the Red Cross, ICRC, regarding ICRC Appeals 2022–2025: Operations*, 2022-04-04.

Sida, *Grant Agreement between The Swedish International Development Cooperation Agency, Sida and The Norwegian Refugee Council, NRC regarding their Strategic Framework Humanitarian Partnership 2021–2025*, 2021-03-22.

Sida, *Humanitarian Crises Analysis 2024 Afghanistan*, 2024-09-20.

Sida, *Humanitarian Crises Analysis 2024 Moçambique*, 2024-03-31.

Sida, *Humanitarian Crises Analysis 2024 Nigeria*, 2024-03-31.

Sida, *Humanitarian Crises Analysis 2024 Ukraine*, 2024-09-22.

Sida, *Humanitarian Crises Analysis 2024 Yemen*, 2024-03-31.

Sida, *Intern ranking ICRC*, u.å.

Sida, *Intern ranking Unicef*, u.å.

Sida, *Internrevisionsrapport Humanitärt bistånd*, 2023.

Sida, *NGO Guidelines*, 2024-12-05.

Sida, *Partnerskapsutvärdering “Call for declaration of interest”*, u.å.

Sida, *Promemoria Underlag till beslut om val av strategiska partner på HUM*, 2021.

Sida, *Regel för att hantera biståndsinsatser*, 2022-11-18.

Sida, *Reserapport – Bangladesh – 2022-09-05–2022-09-15*, u.å.

Sida, *Reserapport – DR Kongo – 2023-10-04–2023-10-13*, u.å.

Sida, *Reserapport – Etiopien – 2024-09-16–2024-09-25*, u.å.

Sida, *Reserapport – Niger – 2022-06-27–2022-07-07*, u.å.

Sida, *Reserapport – Sudan – 2024-05-03–2024-05-15*, u.å.

Sida, *Sammanfattande bedömning av Plan International Sverige*, u.å.

Sida, *Sammanställning av samtliga humanitära handläggares bedömning av samtliga humanitära organisationer*, 2020.

Sida, *Sida HUM Allocation analysis summary --> Initial allocation 2024*, u.å.

Sida, *Sida Humanitarian Assistance 2024*, april 2024.

Sida, *Strategiplan för Sveriges humanitära bistånd genom Sida 2021–2025*, 2022-11-04.

Sida, *Strategiplan för Sveriges humanitära bistånd genom Sida 2021–2025*, 2024-01-23.

Sida, *Ställningstagande till rapport – DRC HUM 2022–2025*, 2024-10-04.

Sida, *Ställningstagande till rapport – ICRC Appeals 2022–2025: Operations*, 2024-07-23.

Sida, *Ställningstagande till rapport – NRC's Humanitarian Programme 2021–2025*, 2024-10-10.

Sida, *Ställningstagande till rapport – OCHA CBPF 2023–2025*, 2024-09-20.

Sida, *Ställningstagande till rapport – UNICEF Humanitarian Support 2022–2025*, 2023-10-11.

Sida, *Ställningstagande till rapport – UNICEF Humanitarian Support 2022–2025*, 2024-11-06.

Sida, *Ställningstagande till rapport – WFP HUM 2022–2025*, 2024-09-27.

Sida, *Svenska Missionsrådet (SMR) – Sammanfattande bedömning*, u.å.

Sida, *Template Humanitarian Crisis Analysis 2025*, u.å.

Sida, *Trac hjälptexter*, 2025-01-14.

Sida, *Vägledning för bedömning av intresseanmälan och urval av humanitära organisationer för extern granskning*, u.å.

Swithern, S., Lattimer, C., Atim, T., Karume, G., Kondratenko, D., Korenkova, K. and Zahau, C., *Supporting Local Actors: Evaluation of Sweden's Application of the Grand Bargain Localization Agenda*, EBA Report 2024:01, The Expert Group for Aid Studies (EBA), 2024.

Unicef, *Burkina Faso Consolidated Emergency report 2022*, 2023.

Unicef, *Consolidated Emergency report 2022 Afghanistan*, 2023.

Unicef, *Note for Record: Sida-UNICEF Annual Humanitarian Partnership Meeting 2023*, 2023.

Unicef, *Syrian Arab Republic Consolidated Emergency report 2022*, 2023.

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Global Humanitarian Overview 2025*, 2024.

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *OCHA Ethiopia - Humanitarian Fund - Certified Statement of Accounts for the period 1 January 2023 to 31 December, 2024*.

Utrikesdepartementet, *Grand Bargain Annual self-reporting SWEDEN*, u.å.

Utrikesdepartementet, *Grand Bargain Annual self-reporting – SWEDEN, 2017*.

Utrikesdepartementet, *2018 Grand Bargain Annual Self-Reporting – Sweden*, u.å.

Utrikesdepartementet, *Grand Bargain in 2018: Annual Self Report – Narrative Summary*, 2019.

Utrikesdepartementet, *Grand Bargain in 2019: Annual Self Report – Narrative Summary*, 2020.

Utrikesdepartementet, *Grand Bargain in 2020: Annual Self Report – Narrative Summary*, 2021.

Utrikesdepartementet, *Grand Bargain in 2021: Annual Self Report – Narrative Summary*, 2022.

Utrikesdepartementet, *Grand Bargain in 2022: Annual Self Report – Narrative Summary*, 2023.

Utrikesdepartementet, *Grand Bargain Light Annual Presentation 2024 Signatory Self-Report – Donors*, u.å.

Utrikesdepartementet, *Kopia av GB 2020 – Self report template spreadsheet Sida final 140220*, 2020.

Utrikesdepartementet, *Kopia av Grand Bargain Self-report – Spreadsheet 2021*, u.å.

Utrikesdepartementet, *Kopia av FINAL 2023 Grand Bargain Self-report_2022_Sweden*, u.å.

Utrikesdepartementet, *Kopia av Sweden self report template spreadsheet 2021 (för verksamhet 2020)*, u.å.

Utrikesdepartementet, *Sweden – Spreadsheet (för verksamhet 2018)*, u.å.

WFP, *Bangladesh Annual Country Report 2023*, u.å.

WFP, *Cameroon Annual Country Report 2023*, u.å.

WFP, *Haiti Annual Country Report 2023*, u.å.

WFP, *Ukraine Annual Country Report 2023*, u.å.

Webbsidor

Expertgruppen för biståndsanalys, "Om oss", <https://eba.se/vara-dokument/om-oss/>, hämtad 2024-06-27.

Europeiska kommissionen, "European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations", https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/grand-bargain_en?prefLang=sv, hämtad 2025-08-18.

Inter-Agency Standing Committee, "Grand Bargain Workstreams", <https://interagencystandingcommittee.org/grand-bargain/workstreams>, hämtad 2024-10-29; 2025-08-19.

Inter-Agency Standing Committee, "More support and funding tools for local and national responders", <https://interagencystandingcommittee.org/more-support-and-funding-tools-for-local-and-national-responders>, hämtad 2025-08-19.

Sida, "Call for expression of interest for humanitarian partnership with Sida has closed", hämtad 2025-01-20.

Sida, "Frysningen av USA:s bistånd kan få förödande konsekvenser", <https://www.sida.se/om-sida/nyheter/frysningen-av-usas-bistand-kan-fa-forodande-konsekvenser>, hämtad 2025-04-01.

Sida, "För humanitära partner", <https://www.sida.se/partner-till-sida/for-humanitara-partner>, hämtad 2025-04-15; 2025-06-02.

Sida, "Mer humanitära stöd till världens svåraste kriser", <https://www.sida.se/om-sida/presskontakter/pressmeddelande-och-pressinbjudningar/mer-humanitara-stod-till-varldens-svaraste-kriser>, hämtad 2024-10-29.

Sida, "Sidas arbete med humanitärt bistånd", <https://www.sida.se/sida-i-varlden/teman/sidas-humanitara-stod>, hämtad 2024-05-20; 2025-04-01; 2025-05-05.

Sida, "Stora oklarheter kring biståndsmyndigheten USAID", <https://www.sida.se/om-sida/nyheter/stora-oklarheter-kring-bistandsmyndigheten-usaid>, hämtad 2025-04-01.

Sida, "Timeline and process for review of expressions of interest for humanitarian partnership" hämtad 2025-04-02; 2025-06-17.

Bilaga 1. Metod, material och urval

Metod och material

För att besvara granskningens frågor har vi genomfört dokumentstudier och intervjuer, inklusive en internationell utblick.

Dokumentstudier

Övergripande dokument

För att få en övergripande bild av Sidas arbete med beredning och uppföljning av det humanitära biståndet har vi granskat Sidas interna styrande dokument, Sidas planering och rapportering samt Sidas kommunikation med samarbetspartner. Vi har bland annat granskat processbeskrivningar, riskbedömningar, uppföljningsplaner, stöd för bedömningar, strategiplaner och strategirapporter, Sveriges rapportering gällande Grand Bargain och Sidas dialog med samarbetspartner.

Insatsdokument

För att få en fördjupad bild av hur arbetet fungerar har vi granskat Sidas arbete i relation till ett urval av de samarbetspartner som Sida förmedlar humanitärt bistånd till; mer information om vårt urval finns nedan. Inom ramen för det urvalet har vi granskat Sidas förslag till beslut, bedömningar av samarbetspartner och insatser, och inkommen rapportering. Vi har även granskat Sidas avtal och uppföljning i relation till samarbetspartnern och den dialog som Sida haft med samarbetspartnern. Vi har även tagit del av de underlag som Sida använt för sina bedömningar, såsom organisationsanalyser, årsredovisningar, insatsansökningar, insatsrapporter och utvärderingar.

Vi har även granskat ett urval av Sidas humanitära krisanalyser (så kallade *Humanitarian Crisis Analysis – HCA*), för att få en fördjupad bild över hur Sida arbetar med fördelning av det humanitära biståndet inom en kris.

Intervjuer

Vi har intervjuat chefer och medarbetare på Utrikesdepartementet (UD), chefer och medarbetare på Sida och representanter för Sidas samarbetspartner. Intervjuerna var semistrukturerade och genomfördes både enskilt och i grupp. Intervjufrågorna utgick från granskningens frågor och bedömningsgrunder. Intervjupersonerna fick information i förväg om frågeområden och syftet med intervjun. Intervjuerna spelades in och transkriberades och intervjuanteckningarna analyserades sedan utifrån våra operationaliserade bedömningsgrunder. Intervjuerna har i vissa fall kompletterats med skriftliga frågor och svar via e-post.

Intervju med UD

Intervjun med representanter för UD genomfördes på plats på UD i form av en gruppintervju med totalt fyra personer, varav en chef och tre handläggare/controllerer.

Intervjuer med Sida

Majoriteten av intervjuerna med representanter för Sida genomfördes på plats på Sidas huvudkontor. Vi genomförde intervjuer med totalt 18 personer hos Sida, varav 3 chefer och 15 handläggare/controllerer. Av dessa intervjuades 5 personer vid två tillfällen. Totalt genomförde vi 17 intervjuer med representanter för Sida.

Intervjuer med samarbetspartner till Sida

Intervjuerna med representanter för Sidas samarbetspartner genomfördes digitalt. Vi intervjuade representanter för de av Sidas samarbetspartner som ingått i vårt urval. Vi genomförde även intervjuer med representanter för Svenska nätverket för humanitära aktörer (SNHA), som samlar de civilsamhällesorganisationer som får finansiering från Sida för humanitära insatser. Vi intervjuade totalt 15 personer hos Sidas samarbetspartner, varav 1 chef och 14 handläggare/controllerer. Av dessa intervjuades 2 personer vid två tillfällen. Totalt genomförde vi sju intervjuer med representanter för Sidas samarbetspartner.

Internationell utblick

Vi har genomfört en internationell utblick för att ge en bild av hur ett urval av andra länder (Kanada, Norge, Schweiz och Storbritannien) arbetar med beredning och uppföljning av sitt humanitära bistånd. Den bygger i huvudsak på intervjuer med personer som arbetar inom det humanitära biståndet i respektive land. Samtliga intervjuer genomfördes digitalt. Vi intervjuade fyra personer, varav två chefer och två handläggare. En person intervjuades vid två tillfällen.

Urval av samarbeten

För att få en fördjupad bild av Sidas arbete med det humanitära biståndet har vi granskat Sidas arbete i relation till ett urval av de samarbetspartner som Sida förmedlar humanitärt bistånd till. Vår utgångspunkt har varit att välja samarbeten som kunde fånga olika typer av samarbeten, för att få en så rättvisande bild som möjligt av arbetet. Ansatsen var inte att urvalet skulle vara representativt för alla Sidas samarbeten inom det humanitära biståndet, men att vi ändå i möjligaste mån skulle kunna fånga typiska exempel.

Vi har gjort ett strategiskt urval av samarbetspartner i två steg. I steg ett identifierade vi relevanta kriterier för vårt urval och i steg två tillämpade vi våra kriterier i relation till Sidas samarbetspartner.

Steg 1: Urvalskriterier

Kriterium	Förklaring
Typ av partner	Sida ger humanitärt bistånd till olika typer av samarbetspartner, framför allt multilaterala organisationer och civilsamhällesorganisationer. Då Sidas arbete kan skilja sig åt i relation till olika typer av samarbetspartner ville vi inkludera olika typer av partner i vårt urval. Det innebär att vårt urval skulle inkludera minst en multilateral organisation och minst en civilsamhällesorganisation.
Samarbetat med Sida under olika lång tid	Inför att regeringen skulle besluta om en ny strategi för Sveriges humanitära bistånd genom Sida 2021–2025 genomförde Sida en process för att välja strategiska humanitära samarbetspartner för arbetet inom den nya strategin. Flertalet av Sidas nuvarande strategiska humanitära samarbetspartner var samarbetspartner till Sida även inom den föregående strategin 2017–2020, men några samarbetspartner tillkom i samband med den nya processen. Då Sidas arbete kan skilja sig åt i relation till hur länge Sida samarbetat med en samarbetspartner ville vi att vårt urval skulle inkludera minst en partner som varit samarbetspartner till Sida under både strategiperioden 2021–2025 och strategiperioden 2017–2020, och minst en partner som varit samarbetspartner med Sida enbart under strategiperioden 2021–2025.
Väsentlighet (beviljat bidrag 2021–2023)	I urvalet har vi prioriterat samarbetspartner med högre beviljat bidrag under perioden 2021–2024.

Steg 2: Val av samarbetspartner

I tabellen nedan redovisas samtliga strategiska samarbetspartner som Sida förmedlade finansiering till för humanitära insatser under 2024, rangordnade utifrån totalt beviljat bidrag från Sidas humanitära anslag 2021–2023. Tabellen inkluderar vår motivering för slutligt urval.

Samarbetspartner	Typ av partner	Totalt beviljat bidrag 2021–2023 (tkr)	Ny partner till Sida inom strategin för 2021–2025	Kommentar och motivering
International Committee of the Red Cross (ICRC)	Civilsamhällesorganisation	2 300 600	Nej	Uppfyller samtliga kriterier och ingår i slutligt urval.
The United Nations International Children's Emergency Fund (Unicef)	Multilateral organisation	1 742 000	Nej	Uppfyller samtliga kriterier och ingår i slutligt urval.
World Food Program (WFP)	Multilateral organisation	1 652 900	Nej	Uppfyller samtliga kriterier och ingår i slutligt urval.
The Norwegian Refugee Council (NRC)	Civilsamhällesorganisation	1 344 700	Nej	Uppfyller samtliga kriterier och ingår i slutligt urval.
Action Contre la Faim (ACF)	Civilsamhällesorganisation	1 199 700	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs Country Based Pooled Funds (OCHA - CBPF)	Multilateral organisation/fond	1 119 000	Nej	Uppfyller samtliga kriterier och ingår i slutligt urval.

Samarbetspartner	Typ av partner	Totalt beviljat bidrag 2021–2023 (tkr)	Ny partner till Sida inom strategin för 2021–2025	Kommentar och motivering
The Office of the High Commissioner for Refugees (UNHCR)	Multilateral organisation	944 000	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
International Rescue Committee (IRC)	Civilsamhällesorganisation	837 940	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
Islamic Relief	Civilsamhällesorganisation	513 420	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
Svenska Röda korset	Civilsamhällesorganisation	416 355	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)	Svensk myndighet	385 000	Nej	Inte vald eftersom det är den enda svenska myndigheten som Sida samarbetar med inom det humanitära biståndet
Rädda Barnen Sverige	Civilsamhällesorganisation	365 892	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs field coordination (OCHA field coordination)	Multilateral organisation	365 000	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
Food and Agriculture Organization (FAO)	Multilateral organisation	358 000	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
Oxfam International	Civilsamhällesorganisation	286 000	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
The Danish Refugee Council (DRC)	Civilsamhällesorganisation	204 600	Ja	Uppfyller samtliga kriterier och ingår i slutligt urval.
The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees (UNRWA)	Multilateral organisation	173 000	Nej	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.
Premiere Urgence Internationale	Civilsamhällesorganisation	25 000	Ja	Uppfyller inget unikt kriterium och har lägre bidrag än valda samarbetspartner.

Att rädda liv och lindra nöd – Sidas arbete med det humanitära biståndet (RiR 2025:33)

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i Sidas arbete med det humanitära biståndet, som är det bistånd som går till akuta kriser och katastrofer.

Granskningen visar att Sida fokuserar på att det humanitära biståndet ska gå till de kriser där behoven är som störst, vilket är en central princip inom det humanitära biståndet. Sidas processer kräver dock onödigt mycket tid och resurser för såväl Sida som ansökande organisationer. Riksrevisionen bedömer att Sida skulle kunna förenkla processerna, och ändå kunna fatta välgrundade beslut.

Granskningen visar också att Sidas beslutsfattande inte alltid är tillräckligt tydligt och transparent. Till exempel är det i vissa fall otydligt vem som fattat beslut, eller varför Sida valt att finansiera en viss samarbetspartner eller insats.

Sida följer upp den humanitära verksamheten på flera sätt. Riksrevisionen bedömer att Sida kan göra uppföljningen mer systematisk och därmed få ut mer av det arbete som görs. Sida bör även kunna dra större nytta av interna resurser, när olika delar av Sida ger stöd till samma samarbetspartner och länder.

Riksrevisionen rekommenderar Sida att förenkla sina processer för fördelning av det humanitära biståndet, förtydliga sitt beslutsfattande och systematisera sin uppföljning utifrån risk och väsentlighet.

